

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid
Slachtofferbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum 18 december 2025
Betreft Procesevaluatie Wet uitbreiding slachtofferrechten

Onze referentie
7022887

Met deze brief informeer ik uw Kamer over een beknopte procesevaluatie die is uitgevoerd over vier onderdelen uit de Wet uitbreiding slachtofferrechten. Het gaat om de schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het weigeren van een kopie van aangifte, de uitbreiding van de informatie aan het slachtoffer over het recht op informatie, de uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht en het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase.¹ De onderzoeksrapportage 'Beknopte procesevaluatie voor vier onderdelen van de Wet Uitbreiding Slachtofferrechten', die Significant APE in opdracht van het WODC heeft opgesteld, treft u als bijlage bij deze brief aan. Een afschrift van deze brief wordt ook gezonden aan de Tweede Kamer.

Uit de procesevaluatie is gebleken dat de vier onderdelen goed zijn geïmplementeerd en worden uitgevoerd in de praktijk. De onderzoekers hebben geen grote knelpunten geconstateerd. Voor twee onderdelen worden aanbevelingen gedaan om de uitvoering van de maatregelen nog verder te verbeteren. Bij de uniformering van het moment van het uitoefenen van spreekrecht raden de onderzoekers aan de informatie op de website van het OM aan te passen. Het OM heeft mij laten weten dit te zullen doen. Met betrekking tot de schriftelijke motiveringsplicht adviseren de onderzoekers te kijken naar het inrichten van monitoring, het realiseren van een automatische koppeling in het systeem en het verduidelijken van de criteria voor het niet verstrekken van een kopie van de aangifte. Over deze aanbeveling uit deze procesevaluatie ga ik in gesprek met de politie. Ik zal u in de voortgangsbrief Slachtofferbeleid (Q2 2026) informeren over de uitkomst daarvan.

¹ Kamerstukken II 2024-25, 33 552, nr. 119

In 2026 zal ik het WODC vragen om (twee jaar na de inwerkingtreding van de verschijningsplicht) te starten met een inhoudelijke effectevaluatie van de overige onderdelen van de Wet uitbreiding slachtofferrechten, te weten de verschijningsplicht voor verdachten en het beperkt spreekrecht op de tbs- en pij-verlengingszitting (inclusief het spreekrecht voor stief- en pleegfamilie). Uw Kamer zal ik te zijner tijd over de uitkomsten van deze effectevaluatie informeren.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

mr. A.C.L. Rutte

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid
Slachtofferbeleid

Datum
18 december 2025

Onze referentie
7022887

RAPPORTAGE BEKNOPT PROCESEVALUATIE

VOOR VIER ONDERDELEN VAN DE WET UITBREIDING SLACHTOFFERRECHTEN

KLANT
KENMERK
AUTEURS
DATUM
VERSIE

Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC)
AV/bv/4580
Wouter Jongebreur, Anneberthe Visser en Maaïke Zoutenbier
18 november 2025
Definitief 3.0

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting en conclusie	3
2.	Inleiding	7
2.1	Aanleiding en achtergrond	7
2.2	Doelstelling en onderzoeksvragen	7
2.3	Onderzoeksaanpak en methoden	8
2.4	Leeswijzer	8
3.	Schriftelijke motiveringsplicht bij niet verstrekken kopie aangifte	9
3.1	Toelichting wetswijziging	9
3.2	Doelstellingen maatregel	10
3.3	Implementatie maatregel	11
3.4	Uitvoering maatregel	12
3.5	Conclusies en aanbevelingen	17
4.	Recht om geïnformeerd te worden over informatierechten	19
4.1	Toelichting wetswijziging	19
4.2	Doelstellingen maatregel	19
4.3	Implementatie en uitvoering maatregel	19
4.4	Conclusies en aanbevelingen	20
5.	Uniformering moment vanuit uitoefening spreekrecht	21
5.1	Toelichting wetswijziging	21
5.2	Doelstellingen maatregel	21
5.3	Implementatie maatregel	22
5.4	Uitvoering maatregel	23
5.5	Conclusies en aanbevelingen	24
6.	Verzoek om vertaling stukken in tenuitvoerleggingsfase	25
6.1	Toelichting wetswijziging	25
6.2	Doelstellingen maatregel	25
6.3	Implementatie maatregel	26
6.4	Uitvoering maatregel	26
6.5	Conclusies en aanbevelingen	27
A.	Onderzoeksverantwoording	28
B.	Overzicht beantwoording onderzoeksvragen	33
C.	Overzicht ontvangen cijfers politie	35

1. Samenvatting en conclusie

Achtergrond en aanleiding

In opdracht van het WODC voerden wij, Significant APE, een procesevaluatie uit naar vier onderdelen van de Wet Uitbreiding Slachtofferrechten (WUS):

- a. De schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van de aangifte (ingegaan op 1 juli 2022);
- b. Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten (ingegaan op 1 juli 2022);
- c. De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht (ingegaan op 1 juli 2022);
- d. Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase (ingegaan op 1 januari 2023).

De hoofdvraag van de procesevaluatie was: *In hoeverre worden de vier maatregelen in de WUS uitgevoerd zoals beoogd? Welke verbeteringen in de uitvoering zijn eventueel mogelijk?*

Methoden

Voor de procesevaluatie hebben we verschillende onderzoeksmethoden stapsgewijs ingezet. De volgende activiteiten waren onderdeel van de evaluatie :

- a. Een **documentstudie** in het Kamerdossier rondom de WUS en de documentatie rondom de implementatie van de vier onderdelen;
- b. **Zes gesprekken met de verschillende ketenpartners** die betrokken waren bij de implementatie:
 - i. Twee beleidsmedewerkers bij het ministerie van JenV (2 gesprekken);
 - ii. Een juridisch beleidsadviseur bij het CJIB;
 - iii. Een juridisch beleidsadviseur bij Slachtofferhulp Nederland
 - iv. Een landelijk beleidsmedewerker en landelijke officier van justitie van het OM;
 - v. Een landelijk programmamanager bij Politie Nederland
- c. Een gesprek met een aantal **specialisten zeden van de politie** over de motiveringsplicht;
- d. Zeven gesprekken met **slachtofferadvocaten (4) en rechters (3)** over de uniformering van het moment van het spreekrecht tijdens de zitting;
- e. Uitvraag onder juridisch dienstverleners SHN.
- f. Uitvraag **registratiegegevens** bij het Bureau Managementinformatie (BMI) van de Politie.

De onderzoeksactiviteiten vonden plaats tussen juli en november 2025.

Bevindingen

We zien in de procesevaluatie dat de vier maatregelen goed zijn geïmplementeerd en worden uitgevoerd. De maatregelen zijn relatief klein ten opzichte van de andere maatregelen van de WUS en vereisten weinig aanpassingen. In de paragrafen hieronder beschrijven we per maatregel wat de doelen zijn, hoe de implementatie is verlopen en hoe de uitvoering op dit moment gaat. Een volledige beantwoording van de onderzoeksvragen is terug te vinden in bijlage B van het rapport.

Schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van aangifte

Het doel van de maatregel is het verbeteren van de informatiepositie van slachtoffers door hen goed te informeren wanneer en waarom zij geen kopie van de aangifte meekrijgen. Bovendien verandert de

maatregel de standaardwerkwijze van ‘geen kopie meegeven, tenzij...’ naar ‘wel een kopie meegeven, tenzij...’. Hierdoor zouden slachtoffers vaker wél een kopie moeten krijgen dan voor de maatregel werd ingevoerd. De maatregel heeft voornamelijk impact op teams binnen de politie die zich bezighouden met zedenzaken, mensenhandelzaken en huiselijk geweldzaken. In deze zaken komt het regelmatig voor dat geen kopie van aangifte wordt verstrekt.

De implementatie door de politie verliep grotendeels conform plan. Belangrijke acties waren het uitvoeren van een quickscan ten behoeve van het inventariseren van de uitvoeringsconsequenties, aanpassen van het formulier bevestiging van aangifte (FOBEVAAN), wijzigen van instructies en brede interne communicatie. Het formulier is gebruiksvriendelijk en sluit aan bij de praktijk, waardoor het invullen weinig tijd kost. Het systeem ondersteunt het proces, al ontbreekt een automatische koppeling die het werk kan vereenvoudigen. Nu moeten opsporingsambtenaren zelf actief het formulier openen nadat zij de beslissing ‘niet verstrekken’ hebben genomen.

Er zijn geen grote knelpunten, maar wel aandachtspunten. Structurele monitoring ontbreekt, waardoor naleving niet goed kon worden vastgesteld. Daarnaast geeft men aan dat de aandacht voor de maatregel is afgenomen en bestaat behoefte aan meer duidelijkheid over afwegingscriteria. Ook de beoogde verandering in de denkwijze van opsporingsambtenaren, van ‘niet verstrekken, tenzij’ naar ‘wel verstrekken, tenzij’, is naar verwachting van onze gesprekspartners nog niet volledig gerealiseerd.

Ondanks dat de motiveringsplicht na invoering niet structureel gemonitord is, was het wel mogelijk om registratiegegevens op bij de politie op te vragen. Op basis van deze gegevens kan gesteld worden dat er in de periode 1 januari 2022 tot 1 oktober 2025 in gemiddeld 37% van de aangiften een FOBEVAAN is opgemaakt. Als we de aantallen per jaar bekijken is te zien dat het aantal opgemaakte FOBEVAAN's sinds 2024 iets is afgenomen. Dit betekent echter niet dat in de gevallen waarin geen FOBEVAAN is opgemaakt, de aangifte wel is meegegeven. Het is dan ook niet met zekerheid te zeggen dat tegenwoordig vaker een aangifte wordt meegegeven en of de beoogde verandering in denkwijze van opsporingsambtenaren is gerealiseerd. Echter is de procentuele verandering van het totaal aantal opgemaakte FOBEVAAN's ten opzichte van het totaal aangiften relatief klein, waardoor het de vraag is of het beoogde effect van de schriftelijke motiveringsplicht in de praktijk bereikt is. Dit onderstreept het belang van structurele monitoring en het blijven stimuleren van de beoogde denkwijze bij opsporingsambtenaren.

Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten

De uitbreiding van de informatierechten is een relatief kleine wijziging, maar wel een belangrijke. Door aanvullende informatierechten op te nemen in de verklaring van rechten, weten slachtoffers beter welke rechten zij hebben en kunnen zij daar ook daadwerkelijk gebruik van maken. Dit draagt bij aan een sterkere informatiepositie en daarmee aan de verdere versteviging van de rechtspositie van slachtoffers, zoals beoogd met de WUS. Voor het implementeren van de maatregelen moest het ministerie van JenV het document ‘Verklaring van rechten voor slachtoffers van strafbare feiten’ op de website aanpassen op een paar punten. Dit is gerealiseerd.

De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht

Deze maatregel moet duidelijkheid bieden aan slachtoffers over het moment binnen de zitting waarop het spreekrecht wordt uitgeoefend. De implementatie vereiste dat rechtbanken op de hoogte waren van het vaste moment voor het spreekrecht zodat zij dit tijdens de zitting ook toepassen. Daarnaast moesten slachtoffercoördinatoren bij het Openbaar Ministerie (hierna OM) en medewerkers van Slachtofferhulp

Nederland (hierna SHN) op de hoogte zijn zodat zij het slachtoffer goed kunnen informeren. Hiervoor hebben de organisaties hun werkinstructies aangepast.

De betrokken ketenpartners voeren de maatregel goed uit. Het spreekrecht vindt altijd plaats voor het requisitoir van de officier van justitie (hierna OvJ). Wel geldt dat rechtbanken en rechters verschillend omgaan met het exacte moment: na het bespreken van de persoonlijke omstandigheden of tussen de feitelijke behandeling en het bespreken van de persoonlijke omstandigheden in. Het slachtoffer weet hierdoor voor de zitting niet precies wanneer het spreekrecht plaatsvindt. Sommige informatiebronnen (zoals de website van het OM) geven wel een vast moment.

Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase

Deze maatregel moet de informatiepositie van slachtoffers versterken, ook in de tenuitvoerleggingsfase en voor slachtoffers die de Nederlandse taal niet machtig zijn. De beide organisaties die stukken versturen in de tenuitvoerleggingsfase (CJIB en OM) konden hun bestaande werkprocessen voor het vertalen van andere stukken gebruiken voor de vertaling van de stukken in de tenuitvoerleggingsfase. Voor uitvoeringsprofessionals veranderde weinig. Wel moesten de organisaties een bezwaarprocedure inrichten voor wanneer het CJIB of OM weigert een stuk te vertalen en een slachtoffer hiertegen in bezwaar gaat. In de praktijk komt het weigeren van een verzoek om vertaling eigenlijk niet voor. Bovendien geldt dat in de tenuitvoerleggingsfase het vaak al duidelijk is dat het slachtoffer een andere taal spreekt en de stukken gelijk in die taal worden verstuurd.

Conclusies

In onderstaande paragrafen beschrijven we de conclusies en aanbevelingen vanuit het onderzoek. Voor twee van de vier maatregelen hebben we een aanbeveling, voor de andere twee niet.

Schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van aangifte

De schriftelijke motiveringsplicht draagt bij aan transparante en zorgvuldige besluitvorming en versterkt de positie van slachtoffers, zoals beoogd met de WUS. De implementatie door de politie verliep grotendeels volgens plan en de randvoorwaarden zijn op orde, maar structurele monitoring ontbreekt en de aandacht voor de maatregel lijkt afgenomen. Uit registratiegegevens blijkt dat in gemiddeld 37% van de aangiften een FOBEVAAN is opgemaakt, met een lichte daling sinds 2024. Dit geeft geen volledig beeld van naleving, maar suggereert dat de beoogde mindset-shift naar ‘*verstrekken, tenzij*’ nog niet volledig is gerealiseerd. Aandachtspunten zijn het inrichten van monitoring, het verbeteren van systeemkoppelingen en het verduidelijken van afwegingscriteria. Deze verbeteringen kunnen helpen om de bijdrage van de motiveringsplicht aan een uniforme en transparante bescherming van slachtofferrechten verder te versterken.

We bevelen aan om te monitoren of de motiveringsplicht leidt tot het vaker verstrekken van de kopie van aangifte. Daarnaast adviseren we om de maatregel opnieuw onder de aandacht te brengen bij betrokken teams. Tot slot kan het realiseren van een automatische koppeling en het verduidelijken van afwegingscriteria de toepassing van de motiveringsplicht verder versterken.

Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten

Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten is gerealiseerd door de wijziging van de verklaring van rechten. Deze wijziging is soepel verlopen, de maatregel is geïmplementeerd en levert geen verdere knelpunten op. We hebben geen aanbevelingen voor deze maatregel.

De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht

We concluderen dat de implementatie en de uitvoering van de uniformering van het moment van spreken goed is verlopen en verloopt. De verschillende ketenpartners hebben de nodige stappen uitgevoerd en betrokkenen zijn over het algemeen op de hoogte van wanneer het spreekrecht moet plaatsvinden. Bovendien geven de gesprekspartners aan dat ook vóór invoering van de maatregel het spreekrecht bijna altijd op dit moment plaatsvond. Het spreekrecht vindt plaats vóór het requisitoir, zoals in de wetswijziging opgenomen. Door het verschil tussen rechters en rechtbanken in het exacte moment van spreekrecht, is het voor slachtoffers echter nog niet altijd duidelijk wanneer zij precies mogen spreken voorafgaand aan de zitting. De website van het OM geeft echter wel een vast moment bij de informatie over een zitting. Dit kan in de praktijk niet kloppen.

We bevelen aan om de informatie op de website van het OM aan te passen zodat duidelijk is voor slachtoffers dat het exacte moment van spreken het spreekrecht kan verschillen en dat dit niet altijd na het bespreken van de persoonlijke omstandigheden plaatsvindt.

Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase

Het implementeren en uitvoeren van het recht op vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase verliep relatief makkelijk. Doordat het OM en CJIB al stukken vertaalden, kunnen dezelfde werkprocessen worden ingezet. Ook is de bezwaarprocedure ingericht, al komt het afwijzen van een vertaling in de praktijk eigenlijk niet voor. De taakoverdracht tussen OM en CJIB (en de vertraging daarvan) heeft zeer beperkte impact gehad op de uitvoering van de wetswijziging. Wij hebben geen aanbevelingen voor deze maatregel.

2. Inleiding

2.1 Aanleiding en achtergrond

De **Wet Uitbreiding Slachtofferrechten (WUS)**, in het voorjaar van 2021 aangenomen door de Eerste Kamer, is een belangrijke stap om de positie van het slachtoffer in het strafproces verder te versterken.¹ Vanaf 2022 is de WUS daadwerkelijk (gefaseerd) in werking getreden. Deze wet bouwt voort op eerdere ontwikkelingen en markeert een verdere verschuiving van een dadergericht strafproces naar een procedure waarin ook het slachtoffer een rol heeft. Diverse maatregelen worden geleidelijk ingevoerd om het slachtoffer een krachtiger stem te geven en betere bescherming te bieden. De **eerste vier (kleinere) maatregelen** zijn uiterlijk 1 januari 2023 in werking getreden en luiden als volgt:

- a. De schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van de aangifte (ingegaan op 1 juli 2022);
- b. Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten (ingegaan op 1 juli 2022);
- c. De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht (ingegaan op 1 juli 2022);
- d. Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase (ingegaan op 1 januari 2023).

Deze maatregelen hebben als doel om de juridische en emotionele positie van slachtoffers te verbeteren en tegelijkertijd uniformiteit te brengen in de uitvoering binnen het strafrechtelijk systeem. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) heeft Significant APE gevraagd een beknopte procesevaluatie uit te voeren van deze vier maatregelen. Het ministerie van JenV vroeg het onderzoek aan bij het WODC.

2.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

In 2026/2027 zal de volledige WUS worden geëvalueerd (de proces- en effectevaluatie). Ter voorbereiding op deze evaluatie worden al enkele onderzoeken uitgevoerd. Onderhavig onderzoek is een beknopte procesevaluatie op uitvoeringsaspecten van de vier (relatief kleine) maatregelen. De opdrachtgever en aanvrager acht een beperkt onderzoek voldoende om hier zicht op te krijgen. De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt: *In hoeverre worden de vier maatregelen in de WUS uitgevoerd zoals beoogd? Welke verbeteringen in de uitvoering zijn eventueel mogelijk?*

De onderzoeksvragen zijn:

- a. Wat zijn de (achterliggende) doelen van de vier maatregelen en op welke wijze zouden deze moeten worden bereikt?
- b. Hoe zijn de maatregelen door de betrokken ketenpartners vertaald naar concrete acties en werkprocessen?
- c. In hoeverre is dit conform het implementatieplan?
- d. In hoeverre is dit voldoende om de maatregelen goed uit te voeren?
- e. Welke randvoorwaarden zijn volgens betrokkenen essentieel voor een goede uitvoering van de maatregelen?
- f. Zijn er knelpunten of onbedoelde neveneffecten in de uitvoering? Zo ja, welke?
- g. Zijn er regionale verschillen in de uitvoering? Zo ja, welke?
- h. Vervullen de betrokken ketenpartners hun rol zoals beoogd?
- i. Welke verbeteringen zijn eventueel mogelijk bij de uitvoering van de maatregelen?

¹ Kamerstukken II 2019/20, 35349, Nr. 3.

2.3 Onderzoeksaanpak en methoden

Voor de procesevaluatie hebben we verschillende onderzoeksmethoden stapsgewijs ingezet. De volgende activiteiten waren onderdeel van de evaluatie:

- g. Een **documentstudie** in het Kamerdossier rondom de WUS en de documentatie rondom de implementatie van de vier onderdelen;
- h. **Zes gesprekken met de verschillende ketenpartners** die betrokken waren bij de implementatie:
 - i. Twee beleidsmedewerkers bij het ministerie van JenV (2 gesprekken);
 - ii. Een juridisch beleidsadviseur bij het CJIB;
 - iii. Een juridisch beleidsadviseur bij Slachtofferhulp Nederland
 - iv. Een landelijk beleidsmedewerker en landelijke officier van justitie van het OM;
 - v. Een landelijk programmamanager bij Politie Nederland
- i. Een gesprek met een aantal **specialisten zeden van de politie** over de motiveringsplicht;
- j. Zeven gesprekken met **slachtofferadvocaten (4) en rechters (3)** over de uniformering van het moment van het spreekrecht tijdens de zitting;
- k. Uitvraag onder juridisch dienstverleners SHN.

Tot slot vroegen we bij het Bureau Managementinformatie (BMI) van de politie **registratiegegevens** op voor de periode 1 januari 2022 tot 1 oktober 2025:

- a. Het aantal aangiftes voor de maatschappelijke klassen;
- b. Het aantal keer dat bij deze aangiftes een FOBEVAAN is aangemaakt;
 - i. Per standaard reden het aantal keer dat deze is ingevuld:
 - Aangever doet afstand van zijn/haar recht op een kopie;
 - De aangever dient mogelijk nader gehoord te worden;
 - De aangifte is een belangrijk bewijsmiddel en aanknopingspunt voor de politie.
 - ii. Het aantal keer dat het open tekstveld is ingevuld.
- c. Het aantal keer dat aan de aangever een kopie van aangifte/PV van aangifte is uitgegeven.

De cijfers voor de gegevens a t/m b.ii hebben we ontvangen. Het was helaas niet mogelijk om gegevens over het aantal keer dat aan de aanvrager een kopie van aangifte/PV van aangifte is uitgegeven op te halen.

2.4 Leeswijzer

We hebben het rapport opgebouwd op basis van de vier maatregelen. Elk hoofdstuk beantwoordt de verschillende onderzoeksvragen voor een van de maatregelen. We sluiten het rapport af met een aantal overkoepelende conclusies en aanbevelingen.

3. Schriftelijke motiveringsplicht bij niet verstrekken kopie aangifte

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen voor de maatregel 'de schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van de aangifte'. De schriftelijke motiveringsplicht wordt over het algemeen goed uitgevoerd en draagt bij aan transparantie en versterking van de slachtofferrechten, maar enkele verbeterpunten kunnen de effectiviteit van de maatregel verder verbeteren.

3.1 Toelichting wetswijziging

Artikel 163 Sv regelt dat een slachtoffer in principe altijd een kopie van aangifte of een kopie van het proces-verbaal (PV) van aangifte ontvangt (lid 5). Hierop kan worden afgeweken als het belang van het onderzoek dit vergt (lid 6), bijvoorbeeld wanneer het bewijs grotendeels steunt op de verklaringen van het slachtoffer en de verdachte. Het herlezen van de eigen aangifte kan invloed hebben op de latere verklaringen van het slachtoffer.

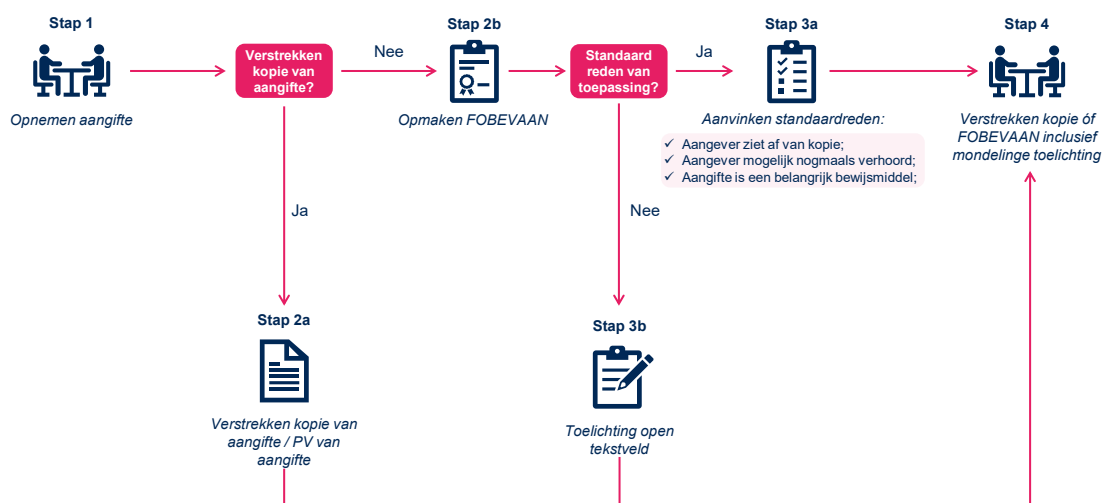
Het niet afgeven van een kopie van de aangifte gebeurde al langer, maar vaak zonder motivatie of alleen met een mondelinge motivatie. Omdat het niet verstrekken van een kopie van aangifte een uitzondering vormt op een belangrijke strafvorderlijke hoofdregel, achtte de wetgever het onwenselijk dat in de wet niet was vastgelegd dat de keuze om geen kopie te verstrekken, gemotiveerd moest worden. Daarom geldt per 1 juli 2022 de schriftelijke motiveringsplicht, waarmee is bepaald dat opsporingsambtenaren bij afwijking van de hoofdregel schriftelijk moeten toelichten waarom geen kopie wordt verstrekt. Daartoe is de laatste zin aan lid 6 van art.163 Sv toegevoegd (zie onderstaand kader).

5. De aangever ontvangt een kopie van de aangifte dan wel een kopie van het proces-verbaal van aangifte;
6. Indien het belang van het onderzoek dit vergt ontvangt de aangever een schriftelijke bevestiging van zijn aangifte, in afwijking van het bepaalde in het vijfde lid. De schriftelijke bevestiging vermeldt de bijzondere redenen voor het afwijken van het vijfde lid.

De opsporingsambtenaar moet specifiek motiveren waarom geen kopie van de aangifte wordt verstrekt. Het is niet voldoende om te verwijzen naar het algemene belang van het onderzoek; de motivering moet toegespitst zijn op de concrete zaak en de belangen die daarmee gediend zijn. Zo krijgt de aangever inzicht in de overwegingen achter het besluit. De motivering wordt opgenomen in het formulier Bevestiging van aangifte aan ('FOBEVAAN').

In dit formulier kan de opsporingsambtenaar kiezen tussen een drietal 'standaardredenen', die veelvoorkomende situaties beschrijven waarom geen kopie van aangifte wordt verstrekt: 1) Aangever doet afstand van zijn/haar recht op een kopie; 2) De aangever dient mogelijk nader gehoord te worden; en 3) De aangifte is een belangrijk bewijsmiddel en aanknopingspunt voor de politie. Op het moment dat een andere reden op de concrete situatie van toepassing is, kan de opsporingsambtenaar het vrije tekstveld gebruiken om de motivering te beschrijven. Dit tekstveld kan ook gebruikt worden voor een aanvullende toelichting, indien gewenst.

Onderstaande figuur weergeeft op hoofdlijnen het werkproces voor het verstrekken van de kopie van aangifte ofwel het verstrekken van het FOBEVAAN.

Figuur 1. Procesbeschrijving 'schriftelijke motiveringsplicht'

- Het slachtoffer doet aangifte bij de politie en de opsporingsambtenaar stelt de aangifte op (stap 1);
- In principe ontvangt de aangever na afloop een kopie van de aangifte, ook als hier niet om wordt gevraagd (stap 2a);
- Indien het belang van het onderzoek dit vereist, kan hiervan worden afgeweken;
- In dat geval maakt de opsporingsambtenaar het FOBEVAAN op (stap 2b), waarin de reden voor het niet verstrekken wordt gemotiveerd. Dit gebeurt door het aanvinken van een standaardreden of (stap 3a), indien geen standaardredenen van toepassing is, door een nadere toelichting in het open tekstveld (stap 3b).
- De schriftelijke motivatie in het FOBEVAAN is een aanvulling op de mondelinge toelichting; het uitgangspunt is dat beide worden gegeven. Een mondelinge uitleg en het controleren of het slachtoffer de reden begrijpt, blijft van meerwaarde (stap 4).

Het niet verstrekken van een kopie van aangifte heeft met name betrekking op zedenzaken en mensenhandelzaken. In deze zaken is het opnemen van aangiften bovendien voorbehouden aan speciaal opgeleide rechercheurs van respectievelijk de afdeling Zeden en de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM). Daarnaast wordt in ongeveer vijf procent van de huiselijk geweldzaken ook geen kopie van de aangifte verstrekt. In deze gevallen wordt het belang van het onderzoek zwaarder gewogen, bijvoorbeeld omdat de aangifte een belangrijk bewijsmiddel vormt en het verstrekken ervan het onderzoek kan schaden.

3.2 Doelstellingen maatregel

Het voornaamste doel van de schriftelijke motiveringsplicht is om te waarborgen dat het afwijken van de hoofdregel zorgvuldig en transparant gebeurt. Opsporingsambtenaren zijn verplicht om in een schriftelijke bevestiging specifiek te motiveren waarom in het concrete geval geen kopie wordt verstrekt, zodat slachtoffers inzicht krijgen in de overwegingen achter deze beslissing.

De invoering van de schriftelijke motiveringsplicht zorgt voor **volledige en transparante informatievoorziening**. Slachtoffers hebben in beginsel recht op een kopie van aangifte. Door het verplicht stellen van een motivering bij het niet verstrekken van een kopie, wordt voorkomen dat slachtoffers zonder uitleg worden geconfronteerd met een afwijking van de standaardprocedure. Daarnaast draagt de

maatregel bij aan een **meer zorgvuldige besluitvorming door opsporingsambtenaren**. Doordat zij hun beslissing nu schriftelijk moeten motiveren, worden zij gestimuleerd om bewuster en beter afgewogen te handelen.

Dit draagt op zijn beurt bij aan het hoofddoel van de Wet uitbreiding slachtofferrechten (WUS): de verdere versteviging en verankering van de rechtspositie van slachtoffers.

3.3 Implementatie maatregel

Ter voorbereiding op de implementatie zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- a. **Quickscan.** De politie voerde een quickscan uit om de consequenties van de motiveringsplicht bij het niet uitreiken van de kopie van (het PV van) aangifte te inventariseren. Uit de quickscan volgde dat de structurele werklastgevolgen name zit in de andere *mindset* die dit vraagt van opsporingsambtenaren.² Voorheen was het 'niet verstrekken, tenzij' en nu is het 'wel verstrekken, tenzij'. Verwacht gevolg was dat het FOBEVAAN minder vaak nodig zal zijn, omdat het uitgangspunt is dat de kopie standaard wordt verstrekt. Het invullen van het FOBEVAAN werd daarnaast geschat op hooguit één minuut per geval. Op jaarbasis zou het gaan om ruim 5.000 aangiften, waarbij in de situatie vóór invoering geen kopie werd verstrekt.
- b. **Aanpassingen in het bedrijfsprocessensysteem.** Het FOBEVAAN werd uitgebreid met tekstblokken met de standaardredenen en het vrije tekstveld voor de toelichting als deze standaardredenen niet aan de orde zijn of voor eventuele aanvullende toelichting.
- c. **Aanpassing politie-instructie.** De politie-instructie voor seksuele misdrijven moest worden gewijzigd, zodat de schriftelijke motiveringsplicht ook hierin staat vastgelegd. Omdat er naast de WUS meerdere wijzigingen noodzakelijk waren in de instructie, vond de wijziging in de instructie later plaats zodat de politie alle wijzigingen in één keer kon doorvoeren. Men koerste toen nog op eind 2022. Naast deze werkinstructie bleek het niet noodzakelijk om overige werkinstructies aan te passen.
- d. **Communicatie en instructie:**
 - i. In maart 2022 is de schriftelijke motiveringsplicht formeel per brief aan de zedenteams gecommuniceerd, waarbij tevens is aangegeven dat er een nieuwe instructie geldt met betrekking tot het verstrekken van aangiften.
 - ii. Daarnaast moest de schriftelijke motiveringsplicht breed gecommuniceerd worden naar alle opsporingsambtenaren. Hiervoor is een *infographic* ontwikkeld om de wijziging helder toe te lichten. Opsporingsambtenaren zijn geïnstrueerd om altijd een schriftelijke toelichting te geven wanneer geen kopie van aangifte wordt verstrekt.
 - iii. Tot slot is de schriftelijke motiveringsplicht gecommuniceerd via een bericht op het intranet en zijn de rechercheurs van AVIM, zeden en HG ook middels hun teamleider en werkinstructies geïnformeerd.
 - iv. Kort na implementatie van de schriftelijke motiveringsplicht (oktober 2022) is naar alle teamchefs van de zedenteams vanuit het Landelijk Expertiseteam Seksuele Misdrijven (LESM) een mail verstuurd met een Cognos-rapportage³ en de stand van zaken rond het nakomen van afspraken in het kader van de schriftelijke motiveringsplicht. Aanleiding hiervoor waren signalen dat de schriftelijke motiveringsplicht nog niet voldoende op ieders netvlies stond. In deze rapportage werd voor aantal relevante maatschappelijke klassen⁴ (MK) uit het

² Dit geldt voor alle zeden- en mensenhandelzaken en voor ongeveer vijf procent van de gevallen van huiselijk geweld.

³ Dit is een geautomatiseerd overzicht met gegevens uit de interne politiedatabase (IBM Cognos).

⁴ Maatschappelijke klassen zijn labels om incidenten en activiteiten te categoriseren binnen het incidentenregistratiesysteem Basis Voorziening Handhaving (BHV).

Informatiemodel Nederlandse politie (INP) werd gekeken bij hoeveel procent van de aangiftes een FOBEVAAN werd aangemaakt.

De implementatie van de schriftelijke motiveringsplicht is niet via het portfolioproses⁵ verlopen, omdat dit een relatief kleine wijziging betrof en een formeel traject juist vertragend zou werken. Over het algemeen is de implementatie goed verlopen. Het formulier is vooraf uitgebreid getest, waardoor het gebruik bij invoering soepel ging. Wel viel de invoering samen met andere wijzigingen in processen en systemen binnen de politie. Deze samenloop vergrootte de complexiteit en zorgde ervoor dat de motiveringsplicht aanvankelijk minder prioriteit kreeg dan grotere veranderingen. Tot slot is de wijziging in de politie-instructie seksuele misdrijven later doorgevoerd dan aanvankelijk gepland, namelijk juli 2024. Maar omdat de zedenteams goed en tijdig door hun teamleiders werden ingelicht, heeft dit niet tot problemen geleid in de uitvoering.

3.4 Uitvoering maatregel

3.4.1 Randvoorwaarden

Vanuit de gevoerde interviews in het onderzoek werd aangegeven dat voor een correcte uitvoering de volgende **randvoorwaarden** op orde moeten zijn:

- a. Een goed gebouwd formulier;
 - i. Het formulier moet gebruiksvriendelijk zijn en aansluiten op de praktijk. De standaardantwoorden die aangevinkt kunnen worden, moeten overeenkomen met de meest voorkomende redenen om geen kopie van de aangifte te verstrekken.
 - ii. Het formulier dat uitgedraaid wordt moet zoveel mogelijk informatie bevatten die het slachtoffer nodig heeft, zodat er later geen aanvullende informatie hoeft te worden opgevraagd.
- b. ICT moet ondersteunend zijn aan het proces. Dit betekent dat het systeem het gebruik van het formulier eenvoudig en logisch maakt, bijvoorbeeld door automatische koppelingen en duidelijke stappen, zodat opsporingsambtenaren het formulier zonder extra handelingen kunnen openen en invullen.

3.4.2 Ervaringen vanuit de praktijk

Voor het ophalen van ervaringen vanuit de praktijk sloten we aan bij het specialistenoverleg zeden van de politie. Bij hen toetsten we in welke mate aan bovengenoemde randvoorwaarden wordt voldaan en haalden we aanvullende informatie op uit de praktijk. De resultaten in deze paragraaf zijn dan ook voornamelijk daarop gebaseerd.

Over het algemeen gaven de specialisten aan dat rechercheurs de nieuwe werkwijze als **positief ervaren**, omdat zij het slachtoffer nu een formulier met reden kunnen overhandigen. Voorheen kreeg het slachtoffer alleen een mondelinge toelichting, wat voor rechercheurs meer voelde als 'nee verkopen'. Het formulier bestond toen wel, maar zonder motivering. Nu staat die motivering ook in het formulier, waardoor het niet alleen duidelijk maakt dat er aangifte is gedaan, maar voor slachtoffers ook meer voelt als tastbaar bewijs. Ook bevat het formulier een beschrijving van de rechten van slachtoffers en dat zij contact kunnen opnemen met SHN, wat helpt om hen beter te informeren over hun positie en mogelijkheden binnen het strafproces. Het invullen van het formulier kost **weinig tijd**; de schatting van één minuut per aangifte komt overeen met ervaringen in de praktijk.

⁵ Vanuit dit proces worden veranderopgaven binnen de politie gecoördineerd.

Daarnaast sluiten de standaardredenen in het FOBEVAAN ook goed aan bij de situaties die zich in de praktijk voordoen. Hierdoor hoeven de rechercheurs niet zelf redenen te formuleren, **wat het proces efficiënt maakt en consistentie bevordert**. Vaak is de derde reden, dat de aangifte een belangrijk bewijsmiddel en aanknopingspunt is voor de politie, de reden die van toepassing is. Dat geldt altijd, maar bij delicten zoals seksueel misbruik is het belang van de aangifte nog groter, omdat er vaak geen getuigen zijn en bewijsvoering lastig is. Het herlezen van een kopie van de aangifte of het proces-verbaal kan latere verklaringen beïnvloeden.

Op het moment dat de opsporingsambtenaar besluit geen kopie van aangifte te verstrekken aan het slachtoffer, dan leidt het FOBEVAAN de opsporingsambtenaar goed door het proces. Het **systeem biedt een duidelijke structuur** voor het invullen van de motivering en zorgt dat de juiste standaardredenen beschikbaar zijn. Als er geen standaardreden wordt aangevinkt, moet de opsporingsambtenaar het open tekstveld invullen met de motivering. Het systeem is echter niet volledig geïntegreerd in die zin dat het formulier niet automatisch opent. Nadat de keuze 'nee, aangifte niet meegeven' is gemaakt, moet de opsporingsambtenaar handmatig een nieuwe actie starten om het formulier te openen en in te vullen. Er is dus **geen automatische koppeling** tussen de beslissing en het formulier, wat het proces iets omslachtiger maakt. Hoewel deze werkwijze duidelijk in de politie-instructie staat, zou een technische koppeling het gebruik verder kunnen vereenvoudigen.

Bij invoering van de schriftelijke motiveringsplicht stond het onderwerp wat hoger op de agenda en kreeg het meer aandacht. In de loop van de tijd is die **aandacht echter wat verslapt**. Bij de gesproken professionals bestaat het vermoeden bestaat dat nog steeds vaker wordt afgeweken van de hoofdregel dan dat de kopie daadwerkelijk wordt meegegeven. Bij zedenzaken is dat ook niet zo gek, omdat het verstrekken van een kopie van aangifte in deze zaken het opsporingsbelang kan schaden. In zulke gevallen weegt het opsporingsbelang zwaarder dan het recht van het slachtoffer om een kopie te ontvangen. Men mag ervan uitgaan dat de opsporingsambtenaar deze afweging bewust en zorgvuldig maakt. Bovendien krijgt het slachtoffer de kopie van de aangifte uiteindelijk alsnog te zien, omdat deze wordt toegevoegd aan het dossier waar het slachtoffer later inzage in heeft. De specialisten geven tegelijkertijd ook aan dat het geen kwaad zou kunnen om het onderwerp **opnieuw onder de aandacht** te brengen, zodat opsporingsambtenaren zich weer (meer) bewust zijn van de motiveringsplicht en het uitgangspunt 'verstreken, tenzij'.

Binnen de uitvoering van de maatregel bestaan voor zover bekend **geen regionale verschillen**. Het betreft het invullen van een uniform formulier dat landelijk wordt gehanteerd. Mogelijk bestaan er verschillen in de afweging die opsporingsambtenaren maken over het al dan niet verstrekken van een kopie van de aangifte, maar hierover is geen inzicht beschikbaar.

3.4.3 Cijfers vanuit politieregistraties

Aanvullend op bovenstaande kwalitatieve informatie heeft de afdeling Bureau Managementinformatie (BMI) van de politie ons een overzicht aangeleverd van het totaal aantal aangiften en het totaal aantal opgemaakte FOBEVAAN-formulieren. Het overzicht betreft gegevens voor de periode 1 januari 2022 tot 1 oktober 2025. Wij hebben ons hier gebaseerd op de MK's die werden gehanteerd in de Cognos-rapportages die kort na implementatie met de teamchefs zeden werden gedeeld vanuit het LESM (zie onderstaande tabel).

Beleidscode	Maatschappelijke klasse
F521	Verkrachting met dwang/geweld/bedreiging
F5212	Verkrachting zonder dwang/geweld/bedreiging
F522	Aanranding met dwang/geweld/bedreiging
F5222	Aanranding zonder dwang/geweld/bedreiging
F526	Seksueel misbruik afh. relatie (18+ slachtoffer)
F527	Seksueel misbruik kind (verkrachting/aanranding kind)
F5296	Grooming
F561	Mensenhandel seksuele uitbuiting
F562	Mensenhandel arbeidsuitbuiting
F563	Mensenhandel uitbuiting in strafbare activiteiten
F564	Mensenhandel gedwongen orgaanverwijdering
F565	Mensenhandel overige vormen van uitbuiting

Tabel 1. Overzicht MK en bijbehorende beleidscodes waarvoor gegevens werden opgevraagd

Zoals te zien betreffen het MK's voor zedendelicten en mensenhandeldelicten. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat per 1 juli 2024, met de invoering van de Wet seksuele misdrijven, nieuwe strafbare gedragingen zijn toegevoegd. Daarnaast wordt sindsdien onderscheid gemaakt in schuldvormen bij aanranding en verkrachting. Dit heeft in de politieregistratie geleid tot een uitbreiding van de MK's: voor zowel verkrachting als aanranding bestaan nu twee MK's, namelijk met dwang en zonder dwang. Voor de jaren 2024 en 2025 hebben wij daarom cijfers ontvangen voor deze nieuwe MK's (beleidscodes F5212 en F5222).

Onderstaande tabel geeft per jaar het totaal aantal aangiften weer, waarbij tevens onderscheid is gemaakt in de categorieën zeden en mensenhandel. De aantallen voor het jaar 2025 gaan tot en met 30 september.⁶

	2022		2023		2024		2025*	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Zeden	3.474	96,9%	3.280	95,5%	3.534	95,9%	3.079	95,9%
Mensenhandel	112	3,1%	156	4,5%	152	4,1%	132	4,1%
Totaal	3.586		3.436		3.686		3.211	

* t/m 30-09-2025

Tabel 2. Totaal aantal aangiften per jaar, met onderscheid in zeden en mensenhandel

In de periode 1 januari 2022 tot 30 september 2025 zijn er voor de opgevraagd MK's in totaal **13.919 aangiften** gedaan. Het overgrote deel hiervan betrof aangiften voor zedenmisdrijven (96%); het overige deel had betrekking op mensenhandel. Het lagere aantal aangiften voor mensenhandel komt waarschijnlijk doordat de aangiftebereidheid bij dit type delicten aanzienlijk lager is dan het werkelijke aantal incidenten.

⁶ Voor het verzoek is gestart met een selectie van aangiften voor de verzochte MK's met aangiftedatum tussen 1 januari 2022 en 30 september 2025. Van deze aangiften is vervolgens gekeken of er in dezelfde registratie een FOBEVAAN document was aangemaakt. Door deze methode gaat het dus om dezelfde registraties. Tegelijkertijd betekent dit wel dat er voor de recentere zaken sprake is van een mogelijk naïjfeffect. Op een later meetmoment kunnen de aantallen iets hoger uitvallen. De verwachting is echter wel dat de kans op dit effect klein is, aangezien een FOBEVAAN vaak direct bij het doen van aangifte wordt meegegeven.

Tabel 3 geeft per jaar het aantal aangemaakte FOBEVAAN-formulieren weer, met onderscheid in zeden en mensenhandel. Ook hier gaan de aantallen voor 2025 tot 30 september.

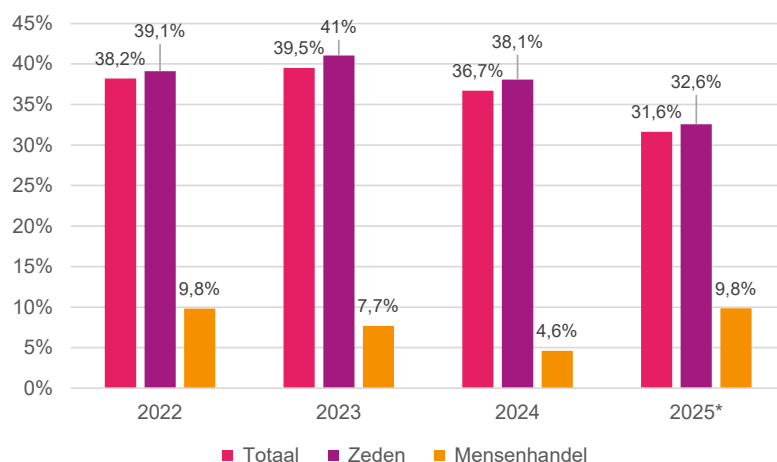
	2022		2023		2024		2025*	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Zeden	1.359	99,2%	1.346	99,1%	1.346	99,5%	1.003	98,7%
Mensenhandel	11	0,8%	12	0,9%	7	0,5%	13	1,3%
Totaal	1.370		1.358		1.353		1.016	

* t/m 30-09-2025

Tabel 3. Totaal aantal aangemaakte FOBEVAAN per jaar, met onderscheid in zeden en mensenhandel

In de periode 1 januari 2022 tot 30 september 2025 werden bij in totaal **5.097 aangiften een FOBEVAAN** aangemaakt. In bijna alle gevallen betrof dit een aangifte voor een zedendelict, namelijk in 99,2% van het totaal aantal aangemaakte FOBEVAAN's. Verder is te zien dat het aantal aangemaakte FOBEVAAN in de periode 2022 – 2024 stabiel blijft en niet of nauwelijks verandert.

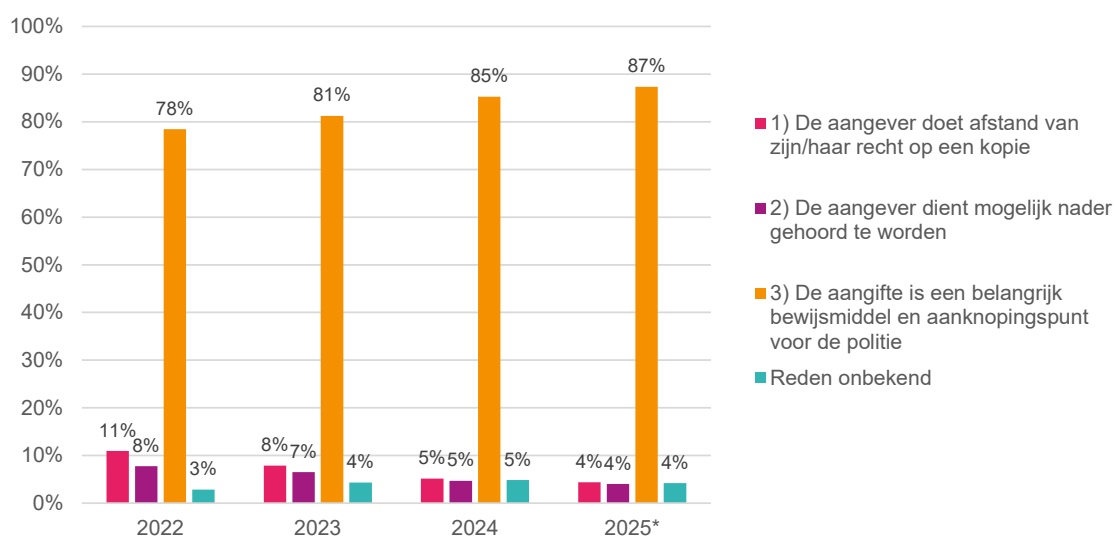
Figuur 2 toont het percentage aangemaakte FOBEVAAN-formulieren ten opzichte van het totaal aantal aangiften voor de categorieën 'totaal', 'zeden' en 'mensenhandel'.

Figuur 2. Percentage aangemaakte FOBEVAAN ten opzichte van het totaal aantal aangiften voor de categorieën 'totaal', 'zeden' en 'mensenhandel' per jaar voor 1-01-2022 t/m 30-09-2025

Gemiddeld werd op totaalniveau in de periode 1 januari 2022 tot 1 oktober 2025 in **36,6% van de aangiften een FOBEVAAN opgemaakt**. Daarnaast zien we op totaalniveau dat tot nu toe in 2025 minder FOBEVAAN's zijn verstrekt dan in eerdere jaren (31,6% in 2025 t.o.v. respectievelijk 38,2%, 39,5% en 36,7% in 2022, 2023 en 2024). Binnen zedenzaken ligt dit percentage consequent iets hoger dan het totaal. Bij mensenhandelzaken is het aandeel lager, mogelijk doordat voor deze feiten in absolute zin minder vaak aangifte wordt gedaan.

Tot slot ontvingen we gegevens over de ingevulde standaardredenen in het FOBEVAAN. De resultaten staan in onderstaande figuur.

Figuur 3. Aangeven redenen in het FOFBEVAAN voor de jaren 2022, 2023, 2024 en 2025 (t/m 30 september)

In verreweg de meeste gevallen is de opgegeven reden **dat de aangifte een belangrijk bewijsmiddel en aanknopingspunt** voor de politie is en ze geen beïnvloeding van derden wil. In recentere jaren lijken alle ‘reden onbekend’ formulieren anderstalige formulieren te betreffen, waarbij wel een reden is opgegeven maar welke niet door de query gevonden werd. Tot slot lijkt het open tekstveld niet vaak gebruikt te worden.

Op basis van bovenstaande cijfers kan geconcludeerd worden dat het aantal aangemaakte FOFBEVAAN's sinds 2024 iets is afgenomen (zie figuur 2). Deze percentages zeggen iets over het aantal gevallen waarin van de hoofdregel werd afgeweken en wél een FOFBEVAAN aan het slachtoffer werd uitgereikt. Dit betekent echter niet dat in de gevallen waarin geen FOFBEVAAN is opgemaakt, de aangifte wel is meegegeven. Het is dan ook niet met zekerheid te zeggen dat tegenwoordig vaker een aangifte wordt meegegeven. Deze informatie is namelijk niet uit het systeem te halen.

Uit de analyse van standaardredenen blijkt dat in verreweg de meeste gevallen wordt gemotiveerd dat de aangifte een belangrijk bewijsmiddel is en beïnvloeding door derden moet worden voorkomen. Andere redenen komen veel minder vaak voor.

3.4.4 *Verbeterpunten: er kan nog winst behaald worden in monitoring, automatische koppeling en duidelijkheid in afwegingscriteria*

Een verbeterpunt is het **inrichten van structurele monitoring**. Alleen dan kan de kwalitatieve informatie uit de gesprekken worden onderbouwd met cijfers. Bovendien werd in de quickscan benoemd dat de verwachting was dat het FOFBEVAAN minder vaak nodig zou zijn. Hier is echter geen zicht op, omdat deze cijfers niet bekend zijn. Het aantal uitgereikte FOFBEVAAN-formulieren zegt daarin op zichzelf ook nog niet alles, omdat dit geen inzicht geeft in situaties waarin zowel geen kopie van aangifte als geen schriftelijke motivering is verstrekt. Om echt goed zicht te krijgen op de naleving van de motiveringsplicht, is het nodig om drie indicatoren te monitoren: a) het totaal aantal aangiften; b) het totaal aantal verstrekte kopieën van aangiften of processen-verbaal van aangifte; en c) het aantal uitgereikte FOFBEVAAN-formulieren. Door deze gegevens te combineren, kan een indicatie worden verkregen in welke mate het uitgangspunt ‘verstrekken tenzij’ wordt gevolgd en of de motiveringsplicht correct wordt toegepast.

Een ander verbeterpunt ziet op de ICT-toepassing van **automatische koppeling**, zoals eerder benoemd. Het FOBEVAAN opent niet automatisch nadat is gekozen voor 'geen kopie meegeven'. De opsporingsambtenaar moet nu handmatig een nieuwe actie starten om het formulier te openen. Een automatische koppeling tussen deze keuze en het formulier zou het proces aanzienlijk vereenvoudigen.

Tot slot werd de suggestie genoemd om meer **duidelijkheid te scheppen over de afwegingscriteria** bij de beslissing om de kopie wel of niet te verstrekken. Het uitgangspunt is 'verstrekken, tenzij', maar de indruk is dat deze shift in denken nog niet helemaal is gemaakt. In de praktijk is niet altijd helder wanneer wel of niet een kopie kan worden meegegeven. Het zou helpen om concreter te omschrijven in welke situaties afwijken gerechtvaardigd is, zodat het uitgangspunt beter wordt toegepast.

3.5 Conclusies en aanbevelingen

De schriftelijke motiveringsplicht waarborgt dat het afwijken van de hoofdregel **zorgvuldig en transparant** gebeurt. Door een schriftelijke motivering krijgen slachtoffers inzicht in de overwegingen achter de beslissing en wordt hun rechtspositie versterkt. Tegelijkertijd stimuleert de maatregel opsporingsambtenaren tot bewuste en goed afgewogen besluitvorming. Daarmee draagt de motiveringsplicht bij aan het hoofddoel van de WUS: verdere versteviging van de positie van slachtoffers in het strafproces. Wel bestaat het vermoeden dat de beoogde mindset-shift, van 'niet verstrekken, tenzij' naar 'verstrekken, tenzij', nog niet volledig is gemaakt, wat om blijvende aandacht voor de schriftelijke motiveringsplicht vraagt.

De politie heeft de maatregel vertaald naar concrete acties door een quickscan uit te voeren ten behoeve van het inventariseren van de uitvoeringsconsequenties, het FOBEVAAN-formulier aan te passen, instructies te wijzigen en brede communicatie te organiseren via brieven, infographics en intranet. De implementatie verliep grotendeels conform plan, al was vooraf bekend dat de wijziging van de instructie voor seksuele misdrijven later zou plaatsvinden. Over het algemeen is de invoering goed verlopen, mede dankzij het vooraf testen van het formulier, al viel de implementatie samen met andere wijzigingen waardoor er wat minder nadruk lag op de schriftelijke motiveringsplicht.

De randvoorwaarden voor een goede uitvoering zijn grotendeels op orde: het formulier is gebruiksvriendelijk, sluit aan bij de praktijk en bevat voldoende informatie voor slachtoffers. Het systeem ondersteunt het proces, maar mist een automatische koppeling tussen de keuze 'geen kopie meegeven' en het openen van het formulier, wat het proces omslachtiger maakt. De standaardredenen sluiten goed aan bij de praktijk, wat maakt dat het invullen van het formulier weinig tijd kost. Dit blijkt ook uit de registratiecijfers van de politie. In bijna alle gevallen is een van de standaardredenen ingevuld en lijkt het open tekstveld niet vaak gebruikt te worden.

Verder kan basis van de registratiegegevens gesteld worden dat er in de periode 1 januari 2022 tot 1 oktober 2025 in gemiddeld 37% van de aangiften een FOBEVAAN is opgemaakt. Als we de aantallen per jaar bekijken is te zien dat het aantal opgemaakte FOBEVAAN's sinds 2024 iets is afgenomen. Dit betekent echter niet dat in de gevallen waarin geen FOBEVAAN is opgemaakt, de aangifte wel is meegegeven. Het is dan ook niet met zekerheid te zeggen dat tegenwoordig vaker een aangifte wordt meegegeven. Wel is de procentuele verandering van het totaal aantal opgemaakte FOBEVAAN's ten opzichte van het totaal aangiften relatief klein, waardoor het erop lijkt dat het beoogde effect van de schriftelijke motiveringsplicht in de praktijk slechts beperkt is bereikt. Dit onderstreept het belang van structurele monitoring en het blijven stimuleren van de beoogde denkwijze bij opsporingsambtenaren.

Er zijn geen grote knelpunten, maar wel aandachtspunten: structurele monitoring ontbreekt, waardoor naleving niet goed kan worden vastgesteld; de aandacht voor de maatregel is afgenomen; en er is

behoefte aan meer duidelijkheid over afwegingscriteria. Regionale verschillen zijn niet vastgesteld, omdat het formulier landelijk uniform wordt toegepast. De politie vervult haar rol zoals beoogd, maar verbeteringen zijn mogelijk: het inrichten van monitoring, het realiseren van een automatische koppeling in het systeem en het verduidelijken van criteria voor 'verstrekken, tenzij'. Deze verbeteringen versterken de bijdrage van de motiveringsplicht aan het WUS-doel: transparante, zorgvuldige en uniforme bescherming van slachtofferrechten.

4. Recht om geïnformeerd te worden over informatierechten

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen voor de maatregel 'het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten'.

4.1 Toelichting wetswijziging

In artikel 51ac Sv is vastgelegd dat slachtoffers recht hebben op voldoende informatie over het verloop van hun zaak. Het eerste lid van het artikel bepaalt onder andere dat slachtoffers niet alleen geïnformeerd moeten worden over hun informatierechten, maar ook expliciet moeten horen wélke rechten dat zijn. De WUS voegt drie specifieke onderwerpen toe aan de verklaring van rechten. Het gaat daarbij om het recht om informatie te ontvangen over:

- a. De invrijheidstelling of ontsnapping van de verdachte of veroordeelde (artikel 51ac lid 4);
- b. Mededingen over de maatregelen die zijn genomen om het slachtoffer in deze situaties te beschermen (artikel 51ac lid 5);
- c. De schadevergoedingsmaatregel (artikel 36f Sr).

In de huidige opsomming van informatierechten staat het eerste informatierecht al benoemd. Het recht op informatie over beschermingsmaatregelen als verdachte zich in voorlopige hechtenis bevindt of de veroordeelde in vrijheid wordt gesteld of is ontsnapt en het recht op informatie over de schadevergoedingsmaatregel moesten nog worden toegevoegd.

Volgens de wet draagt de OvJ zorg voor het goed informeren van een slachtoffer over diens informatierechten. In de praktijk gebeurt dit meestal doordat de politie bij het doen van aangifte een 'verklaring van rechten' uitreikt, waarin deze rechten overzichtelijk zijn opgenomen. Het recht op informatie is het eerste genoemde recht in deze verklaring. In de toelichting wordt dit nader uitgewerkt. Hier wordt puntsgewijs aangegeven welke informatie slachtoffers van welke organisatie kunnen ontvangen.

De papieren verklaring die de politie bij de aangifte meegeeft bevat alleen de hoofdttekst (zonder toelichting). Voor de volledige opsomming worden slachtoffers verwezen naar websites van de politie, het OM, SHN en de Rijksoverheid. De toe te voegen onderwerpen moeten vooral in de uitgebreide rijksuitgave en de online toelichtingen worden aangevuld.

4.2 Doelstellingen maatregel

Het doel van deze maatregel is om de informatiepositie van slachtoffers te versterken. Slachtoffers moeten niet alleen weten dat zij rechten hebben, maar ook welke rechten dat zijn en welke zaakspecifieke informatie zij kunnen krijgen. Door de verklaring van rechten aan te vullen en te verduidelijken, wordt ervoor gezorgd dat slachtoffers beter geïnformeerd zijn en hun rechten daadwerkelijk kunnen benutten.

4.3 Implementatie en uitvoering maatregel

De impact van deze wijziging op de uitvoeringspraktijk werd voorafgaand aan de implementatie al ingeschat als nihil. In het proces van het meegeven van de verklaring van rechten aan slachtoffers bij het doen van aangifte verandert immers niets. Wat betreft de incidentele implementatieactiviteiten, is de

belangrijkste actie om de opsomming van de zaakspecifieke informatierechten, zoals die is opgenomen in de toelichting van de complete verklaring van rechten die door de rijksoverheid is uitgegeven⁷, aan te passen. In onderlinge afstemming heeft JenV samen met het OM, de politie en SHN een tekstvoorstel gemaakt voor de benodigde aanpassingen. Aandachtspunt was om passende en begrijpelijke bewoording te kiezen, conform het niveau en de taaleisen die ook voor de rest van de verklaring gelden.

Onderstaand kader geeft de betreffende passage uit de verklaring van rechten weer, waarbij de toevoeging onderstreept is.

Welke informatie krijgt u?

- De politie laat u weten wat zij doet, als u aangifte heeft gedaan. Gaat de politie uw aangifte niet onderzoeken? Of stopt de politie haar onderzoek, zonder dat er een verdachte is gevonden? Dan moet de politie u laten weten waarom zij dit doet. Bent u het daarmee niet eens? Dan kunt u een brief sturen naar de officier van justitie. Slachtofferhulp Nederland kan u hierbij helpen. U kunt hen bellen op 0900 - 01 01.
- De politie of de officier van justitie laat het u weten als in uw zaak een verdachte wordt gevonden.
- Zit er een verdachte vast? Dan laat de officier van justitie u weten wanneer hij verlof heeft, wordt vrijgelaten of is ontsnapt. En wat er dan gedaan wordt om u te beschermen als dat aan de orde is.
- Beslist de officier van justitie dat er geen strafzaak komt? Dan laat zij u weten waarom niet. Bent u het hier niet mee eens? Dan kunt u een klacht indienen bij het Gerechtshof. Een advocaat kan u hierbij helpen.
- Als de officier van justitie beslist dat er een strafzaak komt, stuurt hij de strafzaak naar de rechter. U krijgt dan de volgende informatie:
 - Waarvoor de verdachte vervolgd wordt.
 - Waar en wanneer de strafzaak is.
 - Welke straf de rechter de verdachte geeft.
 - Of de verdachte of het Openbaar Ministerie in hoger beroep gaat of niet.
 - Of u schadevergoeding krijgt. En of het lukt om de schadevergoeding bij de dader te innen of dat de overheid u alvast een deel van dit bedrag betaalt.
 - Zit de dader in de gevangenis? Dan krijgt u informatie als hij verlof heeft, wordt vrijgelaten of is ontsnapt. En wat er dan gedaan wordt om u te beschermen als dat aan de orde is.

De implementatie is goed verlopen. De betrokken ketenpartners zijn in onderlinge afstemming tot de tekstwijzigingen gekomen en de online informatie op de websites van de ketenpartners is aangepast. In de uitvoering heeft deze maatregel niet tot wijzigingen geleid.

4.4 Conclusies en aanbevelingen

De uitbreiding van de informatierechten is een relatief kleine wijziging, maar wel een belangrijke. Door aanvullende informatierechten op te nemen in de verklaring van rechten, weten slachtoffers beter welke rechten zij hebben en kunnen zij daar ook daadwerkelijk gebruik van maken. Dit draagt bij aan een sterkere informatiepositie en daarmee aan de verdere versteviging van de rechtspositie van slachtoffers, zoals beoogd met de WUS.

⁷ [Verklaring van rechten voor slachtoffers van strafbare feiten | Brochure | Rijksoverheid.nl](#).

5. Uniformering moment vanuit uitoefening spreekrecht

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen voor de maatregel ‘de uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht’. We beschrijven dat de maatregel goed is geïmplementeerd en de betrokken ketenpartners op de hoogte zijn van het vastgestelde moment. Het spreekrecht vindt plaats voor het requisitoir. Wel zien we dat het tussen rechtbanken en rechters verschilt wanneer het spreekrecht exact plaatsvindt (voor of na het behandelen van de persoonlijke omstandigheden). Hierdoor weet het slachtoffer voorafgaand aan de zitting niet precies wanneer hij of zij moet spreken.

5.1 Toelichting wetswijziging

Met de WUS is het moment waarop slachtoffers spreken tijdens een zitting geüniformeerd. Eerder was dit niet vastgelegd in de wet. De uitvoering van het spreekrecht vindt, sinds invoering van de WUS, in ieder geval plaats voor het requisitoir van de OvJ. In de wet is verder niet verduidelijkt wanneer het spreekrecht precies moet plaatsvinden, bijvoorbeeld in relatie tot de feitenbehandeling of het bespreken van de persoonlijke omstandigheden. De uniformering van het moment voor het spreekrecht is opgenomen in het wetboek van strafvordering, artikel 311, eerste lid (zie onderstaand kader). De maatregel ging in op 1 juli 2022.

1. “Nadat de ondervraging van de verdachte heeft plaatsgehad, de aanwezige getuigen en deskundigen zijn gehoord **en het spreekrecht is uitgeoefend**, kan de officier van justitie het woord voeren; hij legt zijn vordering na voorlezing aan de rechtbank over. De vordering omschrijft de straf en maatregel, indien oplegging daarvan wordt geëist; zij vermeldt in dat geval tevens welk strafbaar feit zou zijn begaan. De officier van justitie maakt, voor zover zulks aan de verdachte niet reeds eerder was gebleken, kenbaar of hij voornemens is een vordering als bedoeld in artikel 36e van het Wetboek van Strafrecht aanhangig te maken, alsmede of daartoe een strafrechtelijk financieel onderzoek, als bedoeld in artikel 126 is ingesteld. Van deze mededeling van de officier van justitie wordt in het proces-verbaal van de terechtzitting aantekening gemaakt.”

Ook na invoering van deze maatregel mag de rechter echter, vanuit de bevoegdheid om orde te houden tijdens een zitting, afwijken van het vaste moment in de wet.

5.2 Doelstellingen maatregel

Net zoals bij alle maatregelen van de WUS moet het vastleggen van het moment waarop het spreekrecht wordt toegepast in een zitting bijdragen aan de versterking van de positie van het slachtoffer. De memorie van toelichting⁸ beschrijft dat het spreekrecht kan bijdragen aan **herstel en erkenning van het slachtoffer** en daarmee hun positie versterkt. Voor de invoering van de WUS gingen rechters verschillend om met het moment voor het spreekrecht en hoe vaak zij mochten spreken.⁹ Dit maakt dat het voor slachtoffers, voorafgaand aan een zitting, niet duidelijk is wanneer zij moeten spreken. De wetgever vindt dit

⁸ Kamerstukken II 2019/20, 35 349, nr. 3.

⁹ Kragting, M., Augusteijn, F., Elbers, N., de Waardt, M. F., Beijers, J., Pemberton, A., & Kunst, M. (2022). Evaluatie wet uitbreiding spreekrecht slachtoffers en nabestaanden in het strafproces.

onwenselijk omdat het uitoefenen van het spreekrecht belastend kan zijn. Dan is het helpend als voorafgaand duidelijk is wanneer het slachtoffer moet spreken. De wetswijziging creëert **duidelijkheid voor het slachtoffer**, wat moet bijdragen aan herstel en erkenning. De memorie van toelichting geeft als neveneffect dat het vastzetten van het moment van het spreekrecht ook bijdraagt aan de orde en het verloop van een terechtzitting. Bovendien geldt dat het moment voor het spreekrecht relatief vroeg tijdens een zitting plaatsvindt. Hierdoor hoeven slachtoffers niet onnodig lang te wachten, wat ook bijdraagt aan herstel en erkenning.¹⁰

Het uitoefenen van het spreekrecht vóór het requisitoir sluit volgens de wetgever goed aan bij het verloop van de zitting. Het **slachtoffer is namelijk procesdeelnemer** en geen procespartij. Het zou daarom niet passend zijn om het spreekrecht later te laten plaatsvinden. Daarnaast is de functie van het spreekrecht expressief en informatief en geen onderdeel van het debat tijdens de zitting. Ook dit pleit, volgens de wetgever, voor het gekozen moment. Tot slot benoemt de memorie van toelichting dat de OvJ in zijn requisitoir rekening kan houden met wat het slachtoffer heeft gezegd wanneer het spreekrecht plaatsvindt op het gekozen moment.¹¹

Een aantal partijen pleitte in hun advies in het kader van de consultatie bij het wetsvoorstel voor **twee spreekmomenten** voor het slachtoffer, één voor het requisitoir en één richting het einde van de zitting. Op die manier zouden slachtoffers kunnen reageren op wat door de OvJ of door de verdediging van de verdachte is genoemd. De wetgever heeft niet gekozen voor twee spreekmomenten omdat dit het slachtoffer meer tot procespartij zou maken en dit ook leidt tot een verzwarend van het spreekrecht wat voor slachtoffers, maar ook voor het strafproces, belastend is.¹²

5.3 Implementatie maatregel

Voorafgaand aan het ingaan van deze maatregel was bedacht dat de implementatie enkel bestond uit het informeren van de verschillende ketenpartners. Voor deze maatregelen waren dit de **Raad voor de Rechtspraak**, het OM en SHN. Bij de Rechtspraak heeft het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak een wetgevingsbericht verspreid richting de gerechten zodat iedereen op de hoogte was. De Rechtspraak geeft aan dat dit weinig moeite heeft gekost. In de praktijk vond het spreekrecht bijna altijd al plaats op dit moment, de wetswijziging zorgde hierdoor **niet voor grote veranderingen**. Voor de verschillende gerechten kostte het implementeren van de maatregel dan ook geen problemen. Daarnaast heeft de Rechtspraak op haar website toegevoegd wanneer het spreekrecht plaatsvindt.¹³

Daarnaast moesten andere ketenpartners geïnformeerd worden over de wetswijziging. Slachtoffercoördinatoren van het **OM** en medewerkers van **SHN** die slachtoffers ondersteunen, moesten op de hoogte gebracht worden van het vaste moment van spreken zodat zij slachtoffers goed kunnen informeren. Hiervoor zijn hun **werkinstructies aangepast**. Daarnaast vermeldt het OM op zijn website informatie over het verloop van een zitting. Hier is aan toegevoegd wanneer het spreekrecht plaatsvindt.¹⁴ De website van SHN verwijst hiernaar.

De implementatie van deze maatregel is verlopen volgens het implementatieplan. De verschillende betrokken ketenpartners geven aan dat de implementatie soepel is verlopen en er geen knelpunten naar boven kwamen.

¹⁰ *Kamerstukken II* 2019/20, 35 349, nr. 3.

¹¹ Ibidem.

¹² *Kamerstukken II* 2019/20, 35 349, nr. 6.

¹³ [Uitgangspunten voor het spreekrecht in het strafproces | Rechtspraak](#).

¹⁴ [Zittingswegwijzer | Slachtofferrechten | Openbaar Ministerie](#).

5.4 Uitvoering maatregel

In het onderzoek horen we van alle gesproken partijen terug dat de uniformering van het moment van spreken **goed is geïmplementeerd** en het spreekrecht plaatsvindt voor het requisitoir. De verschillende partijen zijn goed op de hoogte van wanneer het spreekrecht plaatsvindt en hierover is weinig discussie tijdens de zittingen. Over het algemeen werd het spreekrecht al uitgeoefend op dit moment en is er niks veranderd. Een aantal gesprekspartners geeft zelfs aan dat zij de wetswijziging niet heeft opgemerkt. Van een enkele gesprekspartner horen we terug dat het voor de wetswijziging wel eens voorkwam dat slachtoffers (of hun advocaat) op een later moment ook nog wilden spreken. Met de uniformering van het spreekrecht kan een rechter dit nu makkelijk afwijzen. Alle gesprekspartners geven aan dat **duidelijk is dat het spreekrecht voor het requisitoir plaatsvindt**. Zij hebben ook nog niet meegemaakt dat de rechter afwijkt van het vastgelegde moment. Wel noemen een slachtofferadvocaat en twee medewerkers van SHN dat een rechter in een enkel geval het spreekrecht vergeet. Zij moeten de rechter dan zelf wijzen op het spreekrecht.

Er zijn twee kanttekeningen te maken bij de uniformering van het spreekrecht. Ten eerste heeft de wetswijziging er niet voor gezorgd dat het spreekrecht bij alle zittingen op precies hetzelfde moment plaatsvindt. De wet schrijft immers voor dat het spreekrecht moet plaatsvinden vóór het requisitoir, maar duidt dit verder niet. We horen van rechters, slachtofferadvocaten en medewerkers van SHN terug dat **het verschilt of het spreekrecht tussen het behandelen van de feiten en de persoonlijke omstandigheden plaatsvindt of na de persoonlijke omstandigheden**. Dit kan verschillen per rechtbank, maar ook per rechter. Slachtofferadvocaten zien dat sommige rechtbanken/rechters voorkeur geven aan het plaatsen van het spreekrecht tussen deze twee onderdelen. Zij zien het spreekrecht als een aanvulling op de feitelijke behandeling van de zaak waarin het slachtoffer meer kan toelichten over de feiten. Hierdoor is het voor hen logisch het spreekrecht na het behandelen van de feiten te plaatsen. Andere rechtbanken/rechters vinden het spreekrecht beter passen na de persoonlijke omstandigheden. In de persoonlijke omstandigheden is vaak al meer aandacht voor emotie wat maakt dat de overgang naar de toepassing van het spreekrecht makkelijker verloopt. Het behandelen van de feiten is 'zakelijker' waardoor het voor een slachtoffer zwaar kan zijn om daarna gelijk hun 'emotionelere' verhaal te vertellen. Bovendien vindt dan na het spreekrecht vaak een pauze plaats wat ruimte biedt voor het slachtoffer om bij te komen van het uitoefenen van het spreekrecht.

Daarnaast zijn er ook rechters die het moment van spreekrecht aanpassen op de inhoud van de zaak. Zij geven aan dat het spreekrecht soms goed aansluit op de feitenbehandeling, maar soms beter op de persoonlijke omstandigheden en dat zij op basis daarvan beslissen wanneer een slachtoffer mag spreken. De gesprekspartners vinden dit verschil over het algemeen geen probleem. De meningen over welk moment beter is, verschillen. Medewerkers van SHN geven bovendien aan dat wanneer zij een andere volgorde verkiezen en dit voorleggen aan de rechter, de rechter hier over het algemeen in meegaat.

Wel maken de verschillen in moment dat **slachtoffers niet altijd van tevoren op de hoogte zijn wanneer het spreekrecht precies plaatsvindt**. Partijen die het slachtoffer ondersteunen kunnen de slachtoffers een betere indicatie geven wanneer het spreekrecht zal plaatsvinden, maar kunnen niet met zekerheid zeggen wanneer het spreekrecht precies plaatsvindt. Het is belangrijk dat de partijen die slachtoffers ondersteunen dit weten. De slachtofferadvocaten die wij spraken waren hiervan goed op de hoogte waardoor dit weinig problemen geeft. Op de website van het OM¹⁵ staat echter dat het spreekrecht plaatsvindt na de persoonlijke omstandigheden. Slachtoffers kunnen hierdoor verkeerd geïnformeerd worden. Dit leidt tot verwarring waardoor de doelen van de wetswijziging niet worden behaald.

¹⁵ [Zittingswegwijzer | Slachtofferrechten | Openbaar Ministerie](#).

Ten tweede geldt dat slachtoffers wanneer zij een schadevergoeding eisen wel procespartij worden tijdens de zitting. Dit zorgt ervoor dat zij ook na het requisitoir een actieve rol hebben in de zitting en eventueel kunnen spreken. Hierdoor komt het **slachtoffer toch vaker aan bod tijdens de zitting**. In principe mag het slachtoffer of de slachtofferadvocaat enkel ingaan op de schadevergoeding. We horen echter dat in een enkel geval de benadeelde partij deze momenten gebruikt om ook te reageren op het pleidooi van de verdediging of het requisitoir van de OvJ. Hierdoor krijgt het slachtoffer een tweede moment van spreekrecht, wat niet aansluit bij de wetswijziging. De rechter kan ingrijpen wanneer dit voorkomt. Dit maakt echter dat een zitting minder soepel verloopt en kan vervelend zijn voor het slachtoffer wanneer hij of zij wordt beperkt in het spreken op die momenten.

5.5 Conclusies en aanbevelingen

We concluderen dat de implementatie en de uitvoering van de uniformering van het moment van spreken goed is verlopen en verloopt. De verschillende ketenpartners hebben de nodige stappen uitgevoerd en betrokkenen zijn over het algemeen op de hoogte van wanneer het spreekrecht moet plaatsvinden. Bovendien geven de gesprekspartners aan dat ook vóór invoering van de maatregel het spreekrecht bijna altijd op dit moment plaatsvond. Het spreekrecht vindt plaats vóór het requisitoir, zoals in de wetswijziging opgenomen. Wel zien we verschil in het exacte moment ten opzichte van het bespreken van de persoonlijke omstandigheden. Dit verschilt tussen rechters en rechtbanken. De informatievoorziening en duidelijkheid voor slachtoffers zijn verbeterd met de wetswijziging, maar het is voor slachtoffers nog niet altijd duidelijk wanneer zij precies mogen spreken voorafgaand aan de zitting. De website van het OM geeft echter wel een vast moment bij de informatie over een zitting. Dit kan in de praktijk niet kloppen. Wij bevelen het OM daarom aan om de informatie aan te passen zodat duidelijk wordt dat het exacte moment van spreken kan verschillen.

6. Verzoek om vertaling stukken in tenuitvoerleggingsfase

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderzoeksvragen voor de maatregel 'het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase'. We zien dat de maatregel goed is geïmplementeerd en wordt uitgevoerd. De betrokken ketenpartners: OM en Centraal Justitieel Incassobureau (hierna CJIB) konden al bestaande processen gebruiken om stukken in de tenuitvoerleggingsfase te vertalen. Voor uitvoeringsprofessionals is er niets veranderd.

6.1 Toelichting wetswijziging

Met de WUS krijgen slachtoffers het recht op vertaling van schriftelijke mededelingen en processtukken in de tenuitvoerleggingsfase. Dit bestond al wel voor eerdere fasen in het strafproces. Slachtoffers kunnen het verzoek om vertaling doen bij de partij die de mededeling doet of het stuk opstelt. Door een aantal aanvullingen aan artikel 51ca (vijfde lid en achtste lid) in het Wetboek van strafvordering is het recht op vertaling in de tenuitvoerleggingsfase gerealiseerd. De maatregel ging in op 1 januari 2023.

5. "Tijdens het voorbereidend onderzoek wordt het verzoek, bedoeld in het eerste en derde lid, gericht aan de officier van justitie. Tijdens het onderzoek ter terechtzitting wordt het verzoek gericht aan het gerecht in feitelijke aanleg waarvoor de zaak wordt vervolgd en na sluiting van het onderzoek ter terechtzitting aan de officier van justitie. **Tijdens de tenuitvoerlegging wordt het verzoek gericht aan Onze Minister voor Rechtsbescherming.**"
8. "Indien Onze Minister voor Rechtsbescherming het verzoek, bedoeld in het vijfde lid, afwijst, deelt hij dit schriftelijk mee aan het slachtoffer. Het slachtoffer kan binnen veertien dagen na dagtekening van de mededeling daartegen een bezwaarschrift indienen bij de rechter-commissaris. Alvorens te beslissen, hoort de rechter-commissaris het slachtoffer en Onze Minister voor Rechtsbescherming."

In het wetsartikel is opgenomen dat de Minister voor Rechtsbescherming verantwoordelijk is voor de vertalingen. In de praktijk voert het CJIB namens de Minister het wetsartikel uit.

6.2 Doelstellingen maatregel

In de kamerstukken bij de WUS staat niet beschreven wat de achterliggende doelen zijn van het recht op vertaling in de tenuitvoerleggingsfase. Het enige dat de stukken vermelden is dat de **rechten op vertaling in de tenuitvoerleggingsfase gelijkgetrokken worden met de rechten in eerdere fasen**.¹⁶ Het overkoepelende doel van de WUS is het versterken van de positie van het slachtoffer in alle fasen van het strafproces. Dit gebeurt onder andere door hen van goede informatie te voorzien tijdens het strafproces. Door ook in de tenuitvoerleggingsfase slachtoffers het recht te geven op vertaling, zijn slachtoffers die de Nederlandse taal niet machtig zijn beter geïnformeerd. Dit versterkt hun positie (in de tenuitvoerleggingsfase).

¹⁶ Kamerstukken II 2019/20, 35 349, nr. 3.

6.3 Implementatie maatregel

In voorbereiding op de invoering van deze maatregel was de verwachting dat de implementatie van deze maatregel simpel zou zijn. De maatregel had in principe enkel gevolgen voor het CJIB. Het CJIB verstuurt (sinds 1 januari 2023) namelijk stukken naar slachtoffers in de tenuitvoerleggingsfase en moest deze dus ook gaan vertalen wanneer een verzoek tot vertaling zou komen. Het CJIB vertaalde al ander type stukken en heeft hiervoor interne processen ingericht. Het vertalen van stukken in de tenuitvoerleggingsfase zou **via dezelfde processen** kunnen verlopen.

Parallel aan de invoering van deze maatregel liep de **taakoverdracht van het OM naar het CJIB**. Per 1 januari 2023 zou het CJIB, namens de minister, de taken rondom het informeren en raadplegen van slachtoffers in de tenuitvoerleggingsfase overnemen van het OM. Dit betekende dat het CJIB stukken zou versturen naar slachtoffers die eerder door het OM verstuurd werden. Het CJIB werd daardoor ook verantwoordelijk voor het vertalen van die stukken. Het OM zou dan ook geen rol hebben in deze maatregel. De **taakoverdracht liep echter vertraging op** waardoor op moment van ingang van deze maatregel, het OM nog verantwoordelijk was voor een groot deel van de stukken in de tenuitvoerleggingsfase. Toen duidelijk werd dat dit zo was (medio juli 2022) is besloten dat het OM verantwoordelijk bleef voor de vertaling van de stukken die het verstuurde. Op het moment dat het CJIB de taken overnam, zou het verantwoordelijk worden voor de vertalingen. Ook het OM had al een proces ingericht om stukken te vertalen (in andere fasen van het strafproces). Deze processen konden ook gebruikt worden voor stukken in de tenuitvoerleggingsfase.

Daarnaast bleek dat het OM ook na de taakoverdracht nog stukken blijft versturen naar slachtoffers over de tenuitvoerleggingsfase. Bijvoorbeeld aankondigingen voor tbs-(verlengings)zittingen. Er is besloten dat het OM voor deze stukken, ook na de taakoverdracht, verantwoordelijk blijft voor de vertaling. Op die manier kan **de ontvanger van het stuk het verzoek om vertaling indienen bij de verzender** van het stuk.

Tot slot is in de wet opgenomen de Minister (en daardoor het CJIB) het verzoek om vertaling mogen afwijzen. Het slachtoffer mag vervolgens in **bezwaar** gaan tegen deze beslissing. Hiervoor bestond nog geen procedure bij beide organisaties. Deze moest daarom ingeregeld worden. **Het CJIB en het OM hebben hierover afspraken gemaakt** en een procedure voor opgezet. De organisatie die het verzoek om vertaling ontvangt maakt zelf de afweging of zij het verzoek inwilligen of niet. Als het OM wil weigeren, geeft het OM dit door aan het CJIB. Zij beoordeelt de weigering en kan alsnog aan het OM laten weten dat het OM het stuk moet vertalen. Als het CJIB het eens is met de weigering, informeert het OM het slachtoffer hierover. Doordat de Minister officieel verantwoordelijk is voor het afwijzen van het verzoek om vertaling, loopt een afwijzing van het OM via het CJIB. Wanneer het stuk door het CJIB is verstuurd, informeert het CJIB zelf het slachtoffer. Het slachtoffer dient een bezwaar in bij de **rechter-commissaris** verantwoordelijk voor de desbetreffende zaak. Deze schakelt vervolgens met het CJIB (juridische afdeling) over het bezwaarschrift en de aan te leveren documenten. Het CJIB vraagt deze uit bij het OM of het Slachtoffer Informatiepunt van het CJIB die betrokken waren bij het verzoek om vertaling. Wanneer de rechter-commissaris beslist dat het slachtoffer alsnog de vertaling moet ontvangen is de organisatie die het stuk heeft verstuurd verantwoordelijk voor het aanleveren van de vertaling.

6.4 Uitvoering maatregel

De uitvoering van deze maatregel verloopt goed. Doordat voor de maatregel gebruik gemaakt kan worden van al bestaande processen bij het OM en het CJIB kost de uitvoering van de wetswijziging weinig moeite. **Medewerkers van beide organisaties zijn bekend met de werkprocessen** en hoefden hun werkwijze dan ook niet aan te passen. Daarnaast geven zowel het OM als het CJIB aan dat in tenuitvoerleggingsfase veelal al bekend is of het slachtoffer een andere taal spreekt. De stukken worden in die gevallen al

verstuurd in die taal, waardoor het slachtoffer geen verzoek om vertaling meer hoeft in te dienen. Bovendien horen we van het OM terug dat het al stukken vertaalde die gingen over de tenuitvoerleggingsfase. Bij een verzoek om vertaling maakten zij geen onderscheid over welke fase van het strafproces het stuk ging. De wetswijziging veranderde daarmee niets.

Tot slot geven de ketenpartners aan dat het fijn is dat een werkproces is ingericht voor de bezwaarprocedure, maar dat het nog niet is voorgekomen dat deze gebruikt is. **Het afwijzen van een verzoek om vertaling komt eigenlijk niet voor.** Zowel het OM als CJIB geven aan dat zij niet weten om welke reden ze dit zouden doen en ook geen ervaring hebben met afwijzingen. Zij geven hierbij aan dat het afwijzen van een verzoek meer werk kost dan het verschaffen van de vertaling.

6.5 Conclusies en aanbevelingen

Het implementeren en uitvoeren van het recht op vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase verliep relatief makkelijk. Doordat het OM en CJIB al stukken vertaalden, kunnen dezelfde werkprocessen worden ingezet. Ook is de bezwaarprocedure ingericht, al komt het afwijzen van een vertaling in de praktijk eigenlijk niet voor. De taakoverdracht tussen OM en CJIB (en de vertraging daarvan) heeft zeer beperkte impact gehad op de uitvoering van de wetswijziging. Wij hebben geen aanbevelingen voor deze maatregel.

A. Onderzoeksverantwoording

In deze bijlage gaan we dieper in op de onderzoeksaanpak. Per onderzoeksactiviteit beschrijven we gedetailleerd waaruit deze bestond. Daarnaast geven we aan welke onderzoeksactiviteit bijdroeg aan het beantwoorden van welke onderzoeksvraag.

A.1 Opstart onderzoek

In de eerste stap van het onderzoek stond het vaststellen van een gedragen onderzoeksopzet en het voorbereiden van de verschillende onderzoeksactiviteiten plaats. Allereerst voerden we een startgesprek met de opdrachtgever en aanvrager (twee medewerkers van het WODC als opdrachtgever en twee van het ministerie van JenV als aanvrager). We bespraken hierin de aanpak en planning van het onderzoek en de rol van de opdrachtgever en aanvrager. Daarnaast stonden we stil bij het benaderen van de verschillende betrokken actoren en het bestuderen van relevante documentatie. Gedurende het onderzoek zijn we nog twee keer samengekomen met de opdrachtgever en aanvrager. Halverwege het onderzoek om het vervolg van het onderzoek te bespreken (zie ook A.3) en op het einde om de conceptrapportage te bespreken (zie ook A.7).

A.2 Documentstudie

We begonnen de procesevaluatie met het bestuderen van de **relevante documenten**. We keken hierbij zowel naar het kamerdossier van de WUS als naar de beschikbare documenten over de implementatie van de vier maatregelen vanuit het Rijk.

We bestudeerden:

- a. *Kamerstukken II* 2001/02, 27 632, nr. 5.
- b. *Kamerstukken II* 2011/12, 33 176, C.
- c. *Kamerstukken II* 2015/16, 34 082, C.
- d. *Kamerstukken II* 2019/20, 35 349, nr. 3.
- e. *Kamerstukken II* 2019/20, 35 349, nr. 5.
- f. *Kamerstukken II* 2019/20, 35 349, nr. 6.
- g. De verschillende adviezen die door organisaties zijn aangeleverd voor het wetsvoorstel.

Deze documenten gebruikten we voor het (gedeeltelijk) beantwoorden van onderzoeksvraag a en b.

Daarnaast ontvingen van de politie en het CJIB **werkinstructies en implementatieplannen** die zij hebben opgesteld voor de implementatie van de maatregelen waarbij zij betrokken waren.

Deze documenten gebruikten we voor het (gedeeltelijk) beantwoorden van onderzoeksvraag b en c.

A.3 Gesprekken ketenpartners

Vervolgens spraken we de **verschillende ketenpartners** om op te halen hoe de implementatie van de maatregelen is verlopen. Daarnaast gingen we in op de doelstellingen van de maatregelen. Ook bespraken we de vervolgstappen van het onderzoek.

We spraken:

- a. Twee beleidsmedewerkers van het ministerie van JenV die betrokken waren bij de implementatie van de WUS;
- b. De landelijk programmamanager met de portefeuille dienstverlening bij Politie Nederland;
- c. Een juridisch beleidsadviseur van Slachtofferhulp Nederland betrokken bij de implementatie van de WUS;
- d. Een juridisch beleidsadviseur van het Centraal Justitieel Incassobureau betrokken bij de implementatie van de WUS;
- e. Een landelijk beleidsmedewerker slachtofferrechten en een landelijke officier van justitie voor slachtofferrechten bij het Openbaar Ministerie.

De Rechtspraak hebben we niet gesproken. Wel hebben zij over de mail informatie aangeleverd over de implementatie van de uniformering van het spreekrecht, de maatregel die voor hen relevant was.

Deze onderzoeksactiviteiten gebruikten we voor het (gedeeltelijk) beantwoorden van onderzoeksvragen a tot en met i.

Tijdens deze gesprekken bleek dat de implementatie van de vier maatregelen weinig problemen had opgeleverd en dat deze relatief klein waren ten opzichte van andere onderdelen van de WUS. In de oorspronkelijke onderzoeksopzet wilden we als vervolgstap met uitvoeringsprofessionals in gesprek om hun perspectief op de implementatie van de vier maatregelen op te halen en dieper in te gaan op de uitvoering. De gesproken implementatiecoördinatoren gaven aan dat de maatregelen zo klein waren dat de **impact voor uitvoeringsprofessionals zeer beperkt** was.

Voor twee maatregelen 'het recht op informatie over de informatierechten' en 'het recht op vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase' veranderde er voor uitvoeringsprofessionals niets. In overleg met de opdrachtgever en aanvrager hebben we daarom besloten om voor deze maatregelen **geen overige onderzoeksactiviteiten uit te voeren**. De opgehaalde informatie vanuit de gesprekken was voldoende om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

Voor de andere twee maatregelen: 'motiveringsplicht bij het niet verschaffen van de aangifte' en 'uniformering van het spreekrecht' concludeerden we dat het passend was voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen om in plaats van vervolgesprekken met uitvoeringsprofessionals andere onderzoeksactiviteiten uit te voeren. In de paragrafen hieronder gaan we hier verder op in.

A.4 Aansluiten specialistenoverleg zeden

Voor de motiveringsplicht bij het niet verschaffen van een kopie van de aangifte bleek in het gesprek met de politie dat dit vooral impact had op zedenzaken, zaken rondom mensenhandel en in mindere mate huiselijk geweldzaken. Omdat voor andere zaken de maatregel geen verandering in de werkwijze veroorzaakte, was het voor het onderzoek niet nodig hier dieper op in te gaan met uitvoeringsprofessionals. We kozen ervoor, in samenspraak met de opdrachtgever en aanvrager, om van de drie type zaken waarop de maatregel wel impact had, enkel in te gaan op '**zedenzaken**'. Dit omdat bij

deze zaken het meest voorkomt dat er geen aangifte wordt meegegeven. Vanwege de beperkte tijd en capaciteit van opsporingsambtenaren, konden we niet los met hen in gesprek gaan. Wel sloten we aan bij een **specialistenoverleg zeden** waarin verschillende specialisten vanuit het land aanwezig waren. In dit gesprek haalden we hun ervaring met de uitvoering van de maatregel op. Wij stelden hen de volgende vragen:

- a. Op welke wijze waren jullie bij de implementatie betrokken?
- b. Hoe is de communicatie over de wijziging verlopen binnen jouw team?
- c. Was de werkinstructie en infographic voldoende om medewerkers goed te informeren?
- d. Andere mindset, van 'niet verstrekken, tenzij' naar 'wel verstrekken, tenzij': Hoe reageerden opsporingsambtenaren op de wijziging?
- e. Sluiten de standaardredenen in het formulier FOBEVAAN aan bij de praktijk? Of worden opties gemist?
- f. Inschatting tijdsduur werd geschat op 1 minuut: klopt deze inschatting?
- g. In hoeveel procent van de gevallen wordt afgeweken van het verstrekken van de kopie van aangifte?
- h. Wordt er weleens afgestemd met het OM over het al dan niet verstrekken van de kopie van aangifte?
- i. Loopt men in de praktijk tegen bepaalde knelpunten aan?
- j. Treden er weleens onbedoelde neveneffecten op?
- k. Komt het voor dat het slachtoffer het oneens is met het afwijken van het verstrekken van de kopie van aangifte?
- l. Hebben jullie zicht op eventuele (regionale) verschillen in de uitvoering?
- m. Zijn er verbeteringen mogelijk?
- n. Welke randvoorwaarden zijn nodig voor een goede uitvoering?
- o. Draagt de motiveringsplicht bij aan de vooraf gestelde doelen?

Deze onderzoeksactiviteiten gebruikten we voor het (gedeeltelijk) beantwoorden van onderzoeksvragen e tot en met i.

A.5 Gesprekken slachtofferadvocaten en rechters

Voor de maatregel 'uniformering van het moment van spreken' vulden we het vervolg van het onderzoek in met gesprekken met slachtofferadvocaten en rechters. Doordat we vanuit de Rechtspraak enkel feitelijke informatie over het verloop van de implementatie hebben ontvangen en hen niet hebben kunnen spreken over de uitvoering, misten we informatie over de uitvoering van de maatregel. Deze informatie hebben we opgehaald in gesprekken met **vier slachtofferadvocaten en drie rechters** omdat zij goed zicht hebben op hoe het moment van het spreekrecht eruitziet in de praktijk. We spraken de rechters in het kader van een aanpalend onderzoek naar de WUS waarin we toestemming hadden vanuit de Rechtspraak om rechters te spreken. Om de belasting voor rechters zo laag mogelijk te houden hebben we in deze interviews ook gevraagd naar de uniformering van het spreekrecht.

We stelden de slachtofferadvocaten en rechters de volgende vragen:

Slachtofferadvocaten:

- a. Wat is uw ervaring met het moment tijdens de zitting waarop het spreekrecht wordt uitgeoefend? Werd dit voor 1 juli 2022 op veel verschillende momenten gedaan?
 - i. Hoe verliep de implementatie van deze maatregel? Was voor u duidelijk dat het moment is geüniformeerd?
- b. Ziet u een verandering na invoering van de bepaling dat dit moment 'geüniformeerd' moet worden?

-
- i. Ziet u verschillen tussen rechters?
 - c. Heeft u meegemaakt dat een rechter afweek van het vastgestelde moment?
 - i. Hoe vaak heeft u dit meegemaakt?
 - ii. Welke reden gaf hij hiervoor?
 - d. Ziet u bepaalde knelpunten of onbedoelde neveneffecten door de invoering van deze maatregel?
 - i. Welke verbeteringen zijn mogelijk volgens u?

Rechters:

- a. Wat is uw ervaring met het moment tijdens de zitting waarop het spreekrecht wordt uitgeoefend? Werd dit voor 1 juli 2022 op veel verschillende momenten gedaan?
 - i. Hoe verliep de implementatie van deze maatregel? Was voor u duidelijk dat het moment is geüniformeerd?
- b. Ziet u een verandering na invoering van de bepaling dat dit moment 'geüniformeerd' moet worden?
 - i. Ziet u verschillen tussen rechters?
- c. Heeft u zelf weleens afgeweken van het vastgestelde moment?
 - i. Zo ja, hoe vaak?
 - ii. Zo ja, om welke reden?
- d. Heeft u weleens gehoord dat een andere rechter afweek van het vastgestelde moment?
 - i. Zo ja, hoe vaak?
 - ii. Zo ja, om welke reden?
- e. Ziet u bepaalde knelpunten of onbedoelde neveneffecten door de invoering van deze maatregel?
 - i. Welke verbeteringen zijn mogelijk volgens u?

Deze onderzoeksactiviteiten gebruikten we voor het (gedeeltelijk) beantwoorden van onderzoeksvragen e tot en met i.

A.6 Uitvraag juridisch dienstverleners SHN

Tot slot heeft SHN naar aanleiding van het gesprek een aantal vervolgvragen uitgezet bij de senior juridisch dienstverleners over deze twee maatregelen. Zij konden schriftelijk reageren op de vragen die gericht waren op hoe de uitvoering van de twee maatregelen verloopt. We stelden hen de volgende vragen:

Over de schriftelijke motiveringsplicht:

- a. Hebben jullie geluiden opgevangen dat het verstrekken van de schriftelijke motiveringsplicht (in het begin) nog niet goed verliep en dat slachtoffers deze toch niet meekregen?
- b. Heeft er monitoring plaatsgevonden bij SHN in het kader van het verstrekken van de schriftelijke motiveringsplicht?

Uniformering moment van spreekrecht:

- c. Hebben jullie signalen opgevangen dat rechters afwijken van het vaste moment voor het spreekrecht? Wanneer en waarom?

Zeven juridisch dienstverleners reageerden op de vraag over de uniformering van het moment van spreekrecht. Er kwam geen reactie op de vragen over de schriftelijke motiveringsplicht.

Deze onderzoeksactiviteiten gebruikten we voor het (gedeeltelijk) beantwoorden van onderzoeksvragen f, g en i.

A.7 Data-uitvraag politie

Kort na invoering van de motiveringsplicht (oktober 2022) kwamen bij het Landelijk Expertiseteam Seksuele Misdrijven (LESM) signalen binnen dat de nieuwe regels omtrent het (afwijken van het) verstrekken van aangiftes niet bij eenieder tussen de oren zat. Naar alle teamchefs is toen een mail gestuurd om hen hierop te attenderen. De mails bevatte voor ieder zedenteam een Cognos-rapportage. Voor een aantal relevante maatschappelijke klassen (MK) uit het Informatiemodel Nederlandse politie (INP) werd gekeken bij hoeveel procent van de aangiftes een FOBEVAAN werd aangemaakt.

Als voorbeeld hebben wij de rapportage een eenheid ingezien. Uit de rapportage volgde dat er geen enkele FOBEVAAN was opgemaakt. Dit kon betekenen dat de afspraak helder was en dat alle aangiftes werden verstrekt aan de aangevers. Aannemelijker was echter dat bij niet-verstrekking van de aangifte werd nagelaten om een FOBEVAAN op te maken. De mails met de rapportages aan de teamchefs waren bedoeld om hen te informeren over de stand van zaken rond het nakomen van afspraken in het kader van de motiveringsplicht. Vervolgens lag de taak bij de teamchefs om dit verder zelf te monitoren. Voor zover ons bekend is hierna niet meer structureel gemonitord.

We hebben geen zicht op de resultaten uit de Cognos-rapportages die kort na invoering van de motiveringsplicht zijn opgevraagd. Maar op basis van het voorbeeld van een van de eenheden hebben we wel een nieuwe uitvraag bij het Bureau Managementinformatie (BMI) van de Politie gedaan op landelijk niveau. Voor dezelfde MK's hebben we voor de periode 1 juli 2022 – 1 oktober 2025 gegevens opgevraagd van:

- a. Het aantal aangiftes voor de MK's;
- b. Het aantal keer dat bij deze aangiftes een FOBEVAAN is aangemaakt;
 - i. Per standaard reden het aantal keer dat deze is ingevuld:
 - 1. Aangever doet afstand van zijn/haar recht op een kopie;
 - 2. De aangever dient mogelijk nader gehoord te worden;
 - 3. De aangifte is een belangrijk bewijsmiddel en aanknopingspunt voor de politie.
 - ii. Het aantal keer dat het open tekstveld is ingevuld.
- c. Het aantal keer dat aan de aangever een kopie van aangifte / PV van aangifte is uitgegeven.

Het was helaas niet mogelijk om gegevens over het aantal keer dat aan de aanvrager een kopie van aangifte / PV van aangifte is uitgegeven op te halen.

A.8 Rapportage

Op basis van resultaten uit voorgaande onderzoeksactiviteiten hebben we de onderzoeksvragen, voor zover mogelijk, beantwoord. Deze uitkomsten beschreven wij in een conceptrapportage. Deze conceptrapportage is voorgelegd en besproken met de opdrachtgever en aanvrager. Daarnaast hebben de verschillende ketenpartners meegelezen op de stukken die voor hen relevant waren om feitelijke onjuistheden te verbeteren. De opmerkingen van de opdrachtgever en aanvrager en ketenpartners zijn in voorliggende eindrapportage verwerkt.

B. Overzicht beantwoording onderzoeksvragen

	De schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van de aangifte	Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten	De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht	Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase
<i>Wat zijn de (achterliggende) doelen van de vier maatregelen en op welke wijze zouden deze moeten worden bereikt?</i>	Het versterken van de informatiepositie van slachtoffers door hen goed te informeren wanneer en waarom zij geen kopie van de aangifte meekrijgen.	Het versterken van de informatiepositie van slachtoffers door hen volledig te informeren over de informatierechten die zij hebben.	De duidelijkheid over wanneer het spreekrecht plaatsvindt, draagt bij aan het herstel van het slachtoffer.	Het versterken van de informatiepositie van slachtoffers die de Nederlandse taal niet machtig zijn, ook in de tenuitvoerleggingsfase.
<i>Hoe zijn de maatregelen door de betrokken ketenpartners vertaald naar concrete acties en werkprocessen?</i>	De politie heeft de volgende implementatie-activiteiten uitgevoerd: a. Quickscan om de gevolgen voor de politie in kaart te brengen; b. Aanpassing van de systemen: FOBEVAAN moest worden aangepast; c. Wijziging in politie-instructie seksuele misdrijven, zodat de motiveringsplicht hier expliciet in stond opgenomen; d. Communicatie en voorlichting: opsporingsambtenaren zijn geïnformeerd via een infographic, intranetberichten en instructies via teamleiders.	Het ministerie van JenV heeft in afstemming een aantal aanpassingen gedaan in de 'Verklaring van rechten voor slachtoffers van strafbare feiten' in samenspraak met de betrokken ketenpartners.	De RvdR heeft de rechtbanken geïnformeerd over de wetswijziging zodat zij op de hoogte zijn van het moment van spreken. Het OM en SHN hebben werkinstructies aangepast zodat medewerkers slachtoffers juist informeren over het moment van spreken.	Het OM en CJIB, die stukken versturen in de tenuitvoerleggingsfase, kunnen voor het vertalen van de stukken de reguliere werkwijze voor het vertalen van (andere) stukken gebruiken. Het OM en CJIB hebben een werkproces ingericht voor wanneer het slachtoffer bezwaar maakt tegen het niet verstrekken van een vertaling.
<i>In hoeverre is dit conform het implementatieplan?</i>	Ja, grotendeels. Het formulier is aangepast en de communicatie is ook gelopen zoals gepland. De wijziging van de politie-instructie seksuele misdrijven vond echter later plaats dan gepland, maar dit had geen gevolgen voor de uitvoering.	De implementatie is verlopen zoals gepland. Dit heeft geen problemen opgeleverd.	De implementatie is verlopen zoals gepland. Dit heeft geen problemen opgeleverd.	Door vertraging in de taakoverdracht van het OM naar het CJIB bleef het OM langer verantwoordelijk voor het versturen van bepaalde stukken en daarmee ook voor het vertalen van die stukken. Bovendien bleek dat het OM ook na de taakoverdracht stukken blijft versturen en verantwoordelijk blijft voor de vertaling.

	De schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van de aangifte	Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten	De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht	Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase
<i>In hoeverre is dit voldoende om de maatregelen goed uit te voeren?</i>	Over het algemeen voldoende. Maar automatische koppeling en duidelijke afwegingscriteria zouden naleving nog verder kunnen optimaliseren.	Dit is voldoende. De uitvoering verloopt goed.	Dit is voldoende. De uitvoering verloopt goed.	Dit is voldoende. De uitvoering verloopt goed.
<i>Welke randvoorwaarden zijn volgens betrokkenen essentieel voor een goede uitvoering van de maatregelen?</i>	a. Een goed ontworpen formulier met aansluitende standaardredenen en een vrij tekstveld; b. Het formulier moet voldoende informatie bevatten voor het slachtoffer; c. ICT moet ondersteunend zijn aan het proces.	Geen.	Alle betrokkenen moeten op de hoogte zijn van het voorgeschreven moment van spreken.	Duidelijke afspraken tussen OM en CJIB over wie verantwoordelijk is voor de vertalingen. Het werkproces voor de bezwaarprocedure moet zijn ingericht.
<i>Zijn er knelpunten of onbedoelde neveneffecten in de uitvoering? Zo ja, welke?</i>	Nee.	Nee.	Nee.	Nee.
<i>Zijn er regionale verschillen in de uitvoering? Zo ja, welke?</i>	Nee.	Nee.	Het spreekrecht vindt plaats voor het requisitoir, maar het exacte moment van spreken kan verschillen tussen rechtbanken en rechters.	Nee.
<i>Vervullen de betrokken ketenpartners hun rol zoals beoogd?</i>	Ja, grotendeels. Politie heeft de maatregel operationeel gemaakt. Echter, wel is het vermoeden dat de omslag 'nee, tenzij' naar 'ja, tenzij' nog niet volledig is gemaakt en blijvende aandacht vraagt.	Ja.	Ja.	Ja.
<i>Welke verbeteringen zijn eventueel mogelijk bij de uitvoering van de maatregelen?</i>	a. Structurele monitoring om naleving inzichtelijk te maken; b. Automatische koppeling tussen beslismoment en FOBEVAAN; c. Meer duidelijkheid over afwegingscriteria; d. Blijvende aandacht voor mindset-shift van 'nee, tenzij' naar 'ja, tenzij'.	Geen.	Het aanpassen van de informatie op de website van het OM zodat duidelijk is dat het exacte moment van spreekrecht kan verschillen en niet altijd plaatsvindt na het bespreken van de persoonlijke omstandigheden.	Geen.

C. Overzicht ontvangen cijfers politie

6.6 Aantal opgenomen aangiften

Beleidscode	Maatschappelijke klasse	2022	2023	2024	2025*
F521	Verkrachting met dwang/geweld/bedreiging	1024	884	877	697
F5212	Verkrachting zonder dwang/geweld/bedreiging			85	175
F522	Aanranding met dwang/geweld/bedreiging	1421	1486	1118	557
F5222	Aanranding zonder dwang/geweld/bedreiging			351	813
F526	Seksueel misbruik afh. relatie (18+ slachtoffer)	444	392	168	47
F527	Seksueel misbruik kind (verkrachting/aanranding kind)	550	472	902	750
F5296	Grooming	35	46	33	40
F561	Mensenhandel seksuele uitbuiting	95	117	122	103
F562	Mensenhandel arbeidsuitbuiting	3	10	4	2
F563	Mensenhandel uitbuiting in strafbare activiteiten	9	15	19	15
F564	Mensenhandel gedwongen orgaanverwijdering			1	
F565	Mensenhandel overige vormen van uitbuiting	5	14	6	12

* t/m 30-09-2025

6.7 Aantal uitgegeven FOBEVAAN's

Beleidscode	Maatschappelijke klasse	2022	2023	2024	2025*
F521	Verkrachting met dwang/geweld/bedreiging	450	470	445	337
F5212	Verkrachting zonder dwang/geweld/bedreiging			46	79
F522	Aanranding met dwang/geweld/bedreiging	467	396	251	107
F5222	Aanranding zonder dwang/geweld/bedreiging			32	66
F526	Seksueel misbruik afh. relatie (18+ slachtoffer)	194	210	98	30
F527	Seksueel misbruik kind (verkrachting/aanranding kind)	236	251	465	372
F5296	Grooming	12	19	9	12
F561	Mensenhandel seksuele uitbuiting	11	11	6	10

F562	Mensenhandel arbeidsuitbuiting	0	0	0	0
F563	Mensenhandel uitbuiting in strafbare activiteiten	0	0	1	3
F564	Mensenhandel gedwongen orgaanverwijdering			0	
F565	Mensenhandel overige vormen van uitbuiting	0	1	0	0

* t/m 30-09-2025

6.8 Ingevulde standaardredenen bij FOBEVAAN

Reden	2022	2023	2024	2025
Aangever doet afstand	104	107	70	45
Aangever mogelijk nader gehoord	74	89	64	41
Aangifte bewijsmiddel	745	1103	1154	887
Aangifte onbekend	27	59	66	43

* vanaf 1-06-2022, omdat het vanaf toen mogelijk een standaardreden in te vullen bij het FOBEVAAN document

** t/m 30-09-2025

MANAGEMENT- SAMENVATTING

BEKNOPTE PROCESEVALUATIE VOOR VIER ONDERDELEN VAN DE WET UITBREIDING SLACHTOFFERRECHTEN

KLANT
KENMERK
AUTEURS
DATUM
VERSIE

Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC)
AV/bv/4580
Wouter Jongebreur, Anneberthe Visser en Maaïke Zoutenbier
24 november 2025
Definitief

Samenvatting en conclusie

Achtergrond en aanleiding

In opdracht van het WODC voerden wij, Significant APE, een procesevaluatie uit naar vier onderdelen van de Wet Uitbreiding Slachtofferrechten (WUS):

- a. De schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van de aangifte (ingegaan op 1 juli 2022);
- b. Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten (ingegaan op 1 juli 2022);
- c. De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht (ingegaan op 1 juli 2022);
- d. Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase (ingegaan op 1 januari 2023).

De hoofdvraag van de procesevaluatie was: *In hoeverre worden de vier maatregelen in de WUS uitgevoerd zoals beoogd? Welke verbeteringen in de uitvoering zijn eventueel mogelijk?*

Methoden

Voor de procesevaluatie hebben we verschillende onderzoeksmethoden stapsgewijs ingezet. De volgende activiteiten waren onderdeel van de evaluatie :

- a. Een **documentstudie** in het Kamerdossier rondom de WUS en de documentatie rondom de implementatie van de vier onderdelen;
- b. **Zes gesprekken met de verschillende ketenpartners** die betrokken waren bij de implementatie:
 - i. Twee beleidsmedewerkers bij het ministerie van JenV (2 gesprekken);
 - ii. Een juridisch beleidsadviseur bij het CJIB;
 - iii. Een juridisch beleidsadviseur bij Slachtofferhulp Nederland
 - iv. Een landelijk beleidsmedewerker en landelijke officier van justitie van het OM;
 - v. Een landelijk programmamanager bij Politie Nederland
- c. Een gesprek met een aantal **specialisten zeden van de politie** over de motiveringsplicht;
- d. Zeven gesprekken met **slachtofferadvocaten (4) en rechters (3)** over de uniformering van het moment van het spreekrecht tijdens de zitting;
- e. Uitvraag onder juridisch dienstverleners SHN.
- f. Uitvraag **registratiegegevens** bij het Bureau Managementinformatie (BMI) van de Politie.

De onderzoeksactiviteiten vonden plaats tussen juli en november 2025.

Bevindingen

We zien in de procesevaluatie dat de vier maatregelen goed zijn geïmplementeerd en worden uitgevoerd. De maatregelen zijn relatief klein ten opzichte van de andere maatregelen van de WUS en vereisten weinig aanpassingen. In de paragrafen hieronder beschrijven we per maatregel wat de doelen zijn, hoe de implementatie is verlopen en hoe de uitvoering op dit moment gaat. Een volledige beantwoording van de onderzoeksvragen is terug te vinden in bijlage B van het rapport.

Schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van aangifte

Het doel van de maatregel is het verbeteren van de informatiepositie van slachtoffers door hen goed te informeren wanneer en waarom zij geen kopie van de aangifte meekrijgen. Bovendien verandert de

maatregel de standaardwerkwijze van ‘*geen kopie meegeven, tenzij...*’ naar ‘*wel een kopie meegeven, tenzij...*’. Hierdoor zouden slachtoffers vaker wél een kopie moeten krijgen dan voor de maatregel werd ingevoerd. De maatregel heeft voornamelijk impact op teams binnen de politie die zich bezighouden met zedenzaken, mensenhandelzaken en huiselijk geweldzaken. In deze zaken komt het regelmatig voor dat geen kopie van aangifte wordt verstrekt.

De implementatie door de politie verliep grotendeels conform plan. Belangrijke acties waren het uitvoeren van een quickscan ten behoeve van het inventariseren van de uitvoeringsconsequenties, aanpassen van het formulier bevestiging van aangifte (FOBEVAAN), wijzigen van instructies en brede interne communicatie. Het formulier is gebruiksvriendelijk en sluit aan bij de praktijk, waardoor het invullen weinig tijd kost. Het systeem ondersteunt het proces, al ontbreekt een automatische koppeling die het werk kan vereenvoudigen. Nu moeten opsporingsambtenaren zelf actief het formulier openen nadat zij de beslissing ‘niet verstrekken’ hebben genomen.

Er zijn geen grote knelpunten, maar wel aandachtspunten. Structurele monitoring ontbreekt, waardoor naleving niet goed kon worden vastgesteld. Daarnaast geeft men aan dat de aandacht voor de maatregel is afgenomen en bestaat behoefte aan meer duidelijkheid over afwegingscriteria. Ook de beoogde verandering in de denkwijze van opsporingsambtenaren, van ‘niet verstrekken, tenzij’ naar ‘wel verstrekken, tenzij’, is naar verwachting van onze gesprekspartners nog niet volledig gerealiseerd.

Ondanks dat de motiveringsplicht na invoering niet structureel gemonitord is, was het wel mogelijk om registratiegegevens op bij de politie op te vragen. Op basis van deze gegevens kan gesteld worden dat er in de periode 1 januari 2022 tot 1 oktober 2025 in gemiddeld 37% van de aangiften een FOBEVAAN is opgemaakt. Als we de aantallen per jaar bekijken is te zien dat het aantal opgemaakte FOBEVAAN's sinds 2024 iets is afgenomen. Dit betekent echter niet dat in de gevallen waarin geen FOBEVAAN is opgemaakt, de aangifte wel is meegegeven. Het is dan ook niet met zekerheid te zeggen dat tegenwoordig vaker een aangifte wordt meegegeven en of de beoogde verandering in denkwijze van opsporingsambtenaren is gerealiseerd. Echter is de procentuele verandering van het totaal aantal opgemaakte FOBEVAAN's ten opzichte van het totaal aangiften relatief klein, waardoor het de vraag is of het beoogde effect van de schriftelijke motiveringsplicht in de praktijk bereikt is. Dit onderstreept het belang van structurele monitoring en het blijven stimuleren van de beoogde denkwijze bij opsporingsambtenaren.

Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten

De uitbreiding van de informatierechten is een relatief kleine wijziging, maar wel een belangrijke. Door aanvullende informatierechten op te nemen in de verklaring van rechten, weten slachtoffers beter welke rechten zij hebben en kunnen zij daar ook daadwerkelijk gebruik van maken. Dit draagt bij aan een sterkere informatiepositie en daarmee aan de verdere versteviging van de rechtspositie van slachtoffers, zoals beoogd met de WUS. Voor het implementeren van de maatregelen moest het ministerie van JenV het document ‘Verklaring van rechten voor slachtoffers van strafbare feiten’ op de website aanpassen op een paar punten. Dit is gerealiseerd.

De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht

Deze maatregel moet duidelijkheid bieden aan slachtoffers over het moment binnen de zitting waarop het spreekrecht wordt uitgeoefend. De implementatie vereiste dat rechtbanken op de hoogte waren van het vaste moment voor het spreekrecht zodat zij dit tijdens de zitting ook toepassen. Daarnaast moesten slachtoffercoördinatoren bij het Openbaar Ministerie (hierna OM) en medewerkers van Slachtofferhulp

Nederland (hierna SHN) op de hoogte zijn zodat zij het slachtoffer goed kunnen informeren. Hiervoor hebben de organisaties hun werkinstructies aangepast.

De betrokken ketenpartners voeren de maatregel goed uit. Het spreekrecht vindt altijd plaats voor het requisitoir van de officier van justitie (hierna OvJ). Wel geldt dat rechtbanken en rechters verschillend omgaan met het exacte moment: na het bespreken van de persoonlijke omstandigheden of tussen de feitelijke behandeling en het bespreken van de persoonlijke omstandigheden in. Het slachtoffer weet hierdoor voor de zitting niet precies wanneer het spreekrecht plaatsvindt. Sommige informatiebronnen (zoals de website van het OM) geven wel een vast moment.

Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase

Deze maatregel moet de informatiepositie van slachtoffers versterken, ook in de tenuitvoerleggingsfase en voor slachtoffers die de Nederlandse taal niet machtig zijn. De beide organisaties die stukken versturen in de tenuitvoerleggingsfase (CJIB en OM) konden hun bestaande werkprocessen voor het vertalen van andere stukken gebruiken voor de vertaling van de stukken in de tenuitvoerleggingsfase. Voor uitvoeringsprofessionals veranderde weinig. Wel moesten de organisaties een bezwaarprocedure inrichten voor wanneer het CJIB of OM weigert een stuk te vertalen en een slachtoffer hiertegen in bezwaar gaat. In de praktijk komt het weigeren van een verzoek om vertaling eigenlijk niet voor. Bovendien geldt dat in de tenuitvoerleggingsfase het vaak al duidelijk is dat het slachtoffer een andere taal spreekt en de stukken gelijk in die taal worden verstuurd.

Conclusies

In onderstaande paragrafen beschrijven we de conclusies en aanbevelingen vanuit het onderzoek. Voor twee van de vier maatregelen hebben we een aanbeveling, voor de andere twee niet.

Schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het niet verstrekken van een kopie van aangifte

De schriftelijke motiveringsplicht draagt bij aan transparante en zorgvuldige besluitvorming en versterkt de positie van slachtoffers, zoals beoogd met de WUS. De implementatie door de politie verliep grotendeels volgens plan en de randvoorwaarden zijn op orde, maar structurele monitoring ontbreekt en de aandacht voor de maatregel lijkt afgenomen. Uit registratiegegevens blijkt dat in gemiddeld 37% van de aangiften een FOBEVAAN is opgemaakt, met een lichte daling sinds 2024. Dit geeft geen volledig beeld van naleving, maar suggereert dat de beoogde mindset-shift naar ‘*verstrekken, tenzij*’ nog niet volledig is gerealiseerd. Aandachtspunten zijn het inrichten van monitoring, het verbeteren van systeemkoppelingen en het verduidelijken van afwegingscriteria. Deze verbeteringen kunnen helpen om de bijdrage van de motiveringsplicht aan een uniforme en transparante bescherming van slachtofferrechten verder te versterken.

We bevelen aan om te monitoren of de motiveringsplicht leidt tot het vaker verstrekken van de kopie van aangifte. Daarnaast adviseren we om de maatregel opnieuw onder de aandacht te brengen bij betrokken teams. Tot slot kan het realiseren van een automatische koppeling en het verduidelijken van afwegingscriteria de toepassing van de motiveringsplicht verder versterken.

Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten

Het recht om geïnformeerd te worden over informatierechten is gerealiseerd door de wijziging van de verklaring van rechten. Deze wijziging is soepel verlopen, de maatregel is geïmplementeerd en levert geen verdere knelpunten op. We hebben geen aanbevelingen voor deze maatregel.

De uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht

We concluderen dat de implementatie en de uitvoering van de uniformering van het moment van spreken goed is verlopen en verloopt. De verschillende ketenpartners hebben de nodige stappen uitgevoerd en betrokkenen zijn over het algemeen op de hoogte van wanneer het spreekrecht moet plaatsvinden. Bovendien geven de gesprekspartners aan dat ook vóór invoering van de maatregel het spreekrecht bijna altijd op dit moment plaatsvond. Het spreekrecht vindt plaats vóór het requisitoir, zoals in de wetswijziging opgenomen. Door het verschil tussen rechters en rechtbanken in het exacte moment van spreekrecht, is het voor slachtoffers echter nog niet altijd duidelijk wanneer zij precies mogen spreken voorafgaand aan de zitting. De website van het OM geeft echter wel een vast moment bij de informatie over een zitting. Dit kan in de praktijk niet kloppen.

We bevelen aan om de informatie op de website van het OM aan te passen zodat duidelijk is voor slachtoffers dat het exacte moment van spreken het spreekrecht kan verschillen en dat dit niet altijd na het bespreken van de persoonlijke omstandigheden plaatsvindt.

Het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase

Het implementeren en uitvoeren van het recht op vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase verliep relatief makkelijk. Doordat het OM en CJIB al stukken vertaalden, kunnen dezelfde werkprocessen worden ingezet. Ook is de bezwaarprocedure ingericht, al komt het afwijzen van een vertaling in de praktijk eigenlijk niet voor. De taakoverdracht tussen OM en CJIB (en de vertraging daarvan) heeft zeer beperkte impact gehad op de uitvoering van de wetswijziging. Wij hebben geen aanbevelingen voor deze maatregel.

MANAGEMENTSUMMARY

CONCISE

PROCESEVALUATION FOR

FOUR COMPONENTS OF

THE WET UITBREIDING

SLACHTOFFERRECHTEN

CLIENT
REFERENCE
AUTORS
DATE
VERSION

Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC)
AV/bv/4580
Wouter Jongebreur, Anneberthe Visser en Maaïke Zoutenbier
November 24, 2025
Final

Summary and conclusions

Background and Rationale

At the request of the WODC, we, Significant APE, conducted a process evaluation of four components of the Wet Uitbreiding Slachtofferrechten (WUS):

- a. The written obligation for the police to provide justification when not issuing a copy of the police report (effective from 1 July 2022);
- b. The right to be informed about information rights (effective from 1 July 2022);
- c. The standardisation of the timing for exercising the right to speak in court (effective from 1 July 2022);
- d. The request for translation of documents during the enforcement phase (effective from 1 January 2023).

The main research question of the evaluation was: *To what extent are the four components in the WUS being implemented as intended? What improvements in implementation are possible?*

Methods

For the process evaluation, we applied various research methods step by step. The following activities were part of the evaluation:

- a. A document study of the parliamentary file related to the WUS and the documentation regarding the implementation of the four components;
- b. Six interviews with different partners involved in the implementation:
 - i. Two policy officers at the Ministerie van Justitie en Veiligheid (2 interviews);
 - ii. A legal policy advisor at the CJIB;
 - iii. A legal policy advisor at Slachtofferhulp Nederland;
 - iv. A national policy officer and a national public prosecutor at the Openbaar Ministerie;
 - v. A national programme manager at the Nederlandse Politie;
- c. A discussion with several police specialists in sexual offences about the justification obligation;
- d. Seven interviews with victim lawyers (4) and judges (3) about the standardisation of the timing of the right to speak during the hearing;
- e. A survey among legal service providers at Slachtofferhulp Nederland;
- f. A data request from the Bureau Managementinformatie of the Politie (BMI).

The research activities took place between July and November 2025.

Findings

The process evaluation shows that the four components have been well implemented and are being executed. Compared to the other components of the WUS, these four components are relatively minor and required few adjustments. In the paragraphs below, we describe for each component what the objectives are, how the implementation proceeded, and how the execution is currently going. A complete answer to the research questions can be found in Appendix B of the report.

The written obligation for the police to provide justification when not issuing a copy of the police report

The aim of this component is to improve the information position of victims by clearly informing them when and why they do not receive a copy of the police report. Moreover, the component changes the standard procedure from 'not providing a copy, unless...' to 'providing a copy, unless...'. As a result, victims should receive a copy more often than before the component was introduced. The component mainly impacts police teams dealing with sexual offences, human trafficking, and domestic violence cases. In these cases, it is common that no copy of the report is provided.

The implementation by the police largely went according to plan. Key actions included conducting a quick scan to identify operational consequences, adjusting the confirmation of report form (FOBEVAAN), changing instructions, and broad internal communication. The form is user-friendly and fits practice, so completing it takes little time. The system supports the process, although an automatic link that could simplify the work is missing. Currently, investigating officers must actively open the form themselves after deciding not to provide a copy.

There are no major bottlenecks, but there are some points of attention. Structural monitoring is lacking, making it difficult to determine compliance. In addition, it is noted that attention to the component has decreased and there is a need for more clarity regarding decision criteria. The intended change in mindset among investigating officers—from 'not providing, unless' to 'providing, unless'—has, according to our interviewees, not yet been fully achieved.

Although the justification obligation has not been structurally monitored since its introduction, it was possible to request registration data from the police. Based on these data, it can be stated that, on average, a FOBEVAAN was completed in 37% of reports between 1 January 2022 and 1 October 2025. Looking at the annual numbers, the number of completed FOBEVAANs has slightly decreased since 2024. However, this does not mean that in cases where no FOBEVAAN was completed, the report was actually provided. It therefore cannot be stated with certainty that reports are now provided more often, or that the intended change in mindset among investigating officers has been achieved. However, the percentage change in the total number of completed FOBEVAANs compared to the total number of reports is relatively small, raising the question whether the intended effect of the written justification obligation has been achieved in practice. This underlines the importance of structural monitoring and continued encouragement of the intended mindset among investigating officers.

The right to be informed about information rights

The extension of information rights is a relatively minor change, but an important one. By including additional information rights in the statement of rights, victims are better informed about their rights and can actually make use of them. This contributes to a stronger information position and thus further strengthens the legal position of victims, as intended by the WUS. To implement the components, the Ministerie van Justitie en Veiligheid had to make a few adjustments to the document 'Verklaring van Rechten voor Slachtoffers van Strafbare Feiten'.¹ This has been accomplished.

The standardisation of the timing for exercising the right to speak in court

This component is intended to provide victims with clarity about the moment during the hearing at which the right to speak can be exercised. Implementation required that courts were informed about the fixed moment for the right to speak so that they could apply this during hearings. In addition, victim coordinators

¹ This can be translated to: Statement of Rights for Victims of Criminal Offences.

at the Openbaar Ministerie (hereafter OM) and staff at Slachtofferhulp Nederland (hereafter SHN) needed to be informed so that they could properly inform victims. For this purpose, the organisations adjusted their work instructions.

The involved partners are executing the component well. The right to speak always takes place before the public prosecutor's closing statement. However, courts and judges handle the exact timing differently: either after discussing the personal circumstances or between the factual hearing and the discussion of personal circumstances. As a result, victims do not always know exactly when the right to speak will take place before the hearing. Some sources of information (such as the OM website) do provide a fixed moment.

The request for translation of documents during the enforcement phase

This component is intended to strengthen the information position of victims, including during the enforcement phase and for victims who do not speak Dutch. The two organisations that send documents during the enforcement phase (CJIB and the OM) were able to use their existing processes for translating other documents for the translation of documents in the enforcement phase. For professionals involved in implementation, little changed. However, the organisations did have to establish an objection procedure for cases where the CJIB or the OM refuses to translate a document and a victim objects to this. In practice, refusals to translate are very rare. Moreover, during the enforcement phase, it is often already clear that the victim speaks another language, and the documents are sent in that language from the outset.

Conclusions

In the paragraphs below, we describe the conclusions and recommendations from the evaluation. For two of the four components, we have a recommendation; for the other two, we do not.

The written obligation for the police to provide justification when not issuing a copy of the police report

The written justification obligation contributes to transparent and careful decision-making and strengthens the position of victims, as intended by the WUS. The implementation by the police largely went according to plan and the necessary conditions are in place, but structural monitoring is lacking and attention to the component appears to have decreased. Registration data show that, on average, a FOBEVAAN was completed in 37% of reports, with a slight decline since 2024. This does not provide a complete picture of compliance, but suggests that the intended mindset shift to 'provide, unless' has not yet been fully achieved. Points of attention are establishing monitoring, improving system integration, and clarifying decision criteria. These improvements can help further strengthen the contribution of the justification obligation to a uniform and transparent protection of victims' rights.

We recommend monitoring whether the justification obligation leads to more frequent provision of the police report copy. In addition, we advise bringing the component to the attention of the relevant teams once again. Finally, implementing an automatic system link and clarifying the decision criteria can further strengthen the application of the justification obligation.

The right to be informed about information rights

The right to be informed about information rights has been achieved through the amendment of the statement of rights. This change was implemented smoothly, the component has been put into effect, and it does not present any further issues. We have no recommendations for this component.

The standardisation of the timing for exercising the right to speak in court

We conclude that the implementation and execution of the standardisation of the timing for exercising the right to speak have proceeded well and continue to do so. The various involved organisations have taken the necessary steps, and those involved are generally aware of when the right to speak should take place. Moreover, interviewees indicate that even before the introduction of the component, the right to speak almost always occurred at this point. The right to speak takes place before the public prosecutor's closing statement, as stipulated in the legislative amendment. However, due to differences between judges and courts regarding the exact timing, it is still not always clear to victims when exactly they may speak prior to the hearing. The website of the OM, however, does provide a fixed moment in its information about a hearing, but this may not always be accurate in practice.

We recommend updating the information on the OM's website to make it clear to victims that the exact timing of the right to speak may vary and that it does not always take place after the discussion of personal circumstances.

The request for translation of documents during the enforcement phase

The implementation and execution of the right to translation of documents during the enforcement phase went relatively smoothly. Because the OM and CJIB were already translating documents, the same work processes could be used. An objection procedure has also been established, although refusals to translate are very rare in practice. The transfer of tasks between the OM and CJIB (and any delays in this process) has had very limited impact on the implementation of the legislative amendment. We have no recommendations for this component.

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid
Slachtofferbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
14 november 2025

Onze referentie
6890821

Bijlage(n)
0

nota

Kamerbrief procesevaluatie Wus

1. Aanleiding

Er is een beknopte procesevaluatie over de Wet uitbreiding slachtofferrechten opgeleverd door het WODC. Hierover wordt de TK geïnformeerd. Tevens wordt een afschrift van de brief aan de EK gezonden.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met de inhoud van de brief en deze voor het Kerstreces 2025 naar de Eerste en Tweede Kamer te verzenden.

3. Kernpunten

Procesevaluatie Wet uitbreiding slachtofferrechten

- Ten tijde van de EK behandeling van het wetsvoorstel Wet uitbreiding slachtofferrechten (WUS) is toegezegd twee jaar na de inwerkingtreding van de wet de werking ervan in de praktijk te evalueren.
- Afgelopen jaar is daarom voor vier onderdelen van de WUS een beknopte procesevaluatie uitgevoerd.
- Het gaat om 1) de schriftelijke motiveringsplicht voor de politie bij het weigeren van een kopie van aangifte, 2) de uitbreiding van de informatie aan het slachtoffer over het recht op informatie, 3) de uniformering van het moment van uitoefening van het spreekrecht en 4) het verzoek om vertaling van stukken in de tenuitvoerleggingsfase.
- Uit de procesevaluatie is gebleken dat de vier onderdelen goed zijn geïmplementeerd en worden uitgevoerd in de praktijk. De onderzoekers hebben geen grote knelpunten geconstateerd. Voor twee onderdelen worden aanbevelingen gedaan om de uitvoering van de maatregelen nog verder te verbeteren.
- Het betreft een aanbeveling gericht aan de politie met betrekking tot de schriftelijke motiveringsplicht. De onderzoekers adviseren te kijken naar het inrichten van monitoring, het realiseren van een automatische koppeling in het systeem en het verduidelijken van de criteria voor het niet verstrekken van een kopie van de aangifte.
- Daarnaast gaat het om een aanbeveling gericht aan het OM. Ten aanzien van de uniformering van het moment van het uitoefenen van spreekrecht raden de onderzoekers aan de informatie op de website van het OM aan te passen. Het OM heeft aangegeven dit te zullen aanpassen.

- Er wordt momenteel met Politie overleg gevoerd over deze aanbevelingen. In de voortgangsbrieven Slachtofferbeleid (naar verwachting in Q2 2026 naar de TK) zal de TK worden geïnformeerd over de uitkomst van dat overleg.
- Het WODC is gevraagd in 2026 te starten met de effectevaluatie ten aanzien van de verschijningsplicht (in werking getreden 1 juli 2024) en het beperkt spreekrecht op de pij- tbs-verlengingszitting (in werking getreden op 1 januari 2025), het spreekrecht voor stief- en pleegfamilie (in werking getreden 1 januari 2023) en de schriftelijke motiveringsplicht bij het niet verstrekken van een proces-verbaal van aangifte (in werking getreden op 1 juli 2022).
- TK wordt te zijner tijd over de uitkomst van de effectevaluatie geïnformeerd.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid
Slachtofferbeleid

Datum
14 november 2025

Onze referentie
6890821

3.1. Krachtenveld

Er heeft overleg plaatsgevonden met het OM. Tevens is het gesprek met de politie opgestart.

4. N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden n.v.t.

5.1. Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.